LA PESCA dels LAGOSTINS

8572

COMEDIA en 3 actes

PER

Ramon Franqueza y Comas

22

LA PESCA DELS LLAGOSTINS

Imprempta Vda de Lluis Tasso, Arc del Teatre, 21 y 23 — BARCELONA

LA PESCA DELS LLAGOSTINS

FARSA EN TRES ACTES

ARREGLADA DE L' ALEMANY, EN CATALÀ

PER

RAMÓN FRANQUEZA Y COMAS

1910

La *Sociedad de Autores españoles* es l' encarregada de cobrar els drets de propietat.

Queda fet el dipòsit que marca la lley, pera son registre en la Propietat literaria.

Aquesta mateixa obra ha sigut arreglada al castellà per *D. Joan Bta. Ensenyat*, ab el títol de *Prueba de amor*.

PERSONATGES

MARIANA, esposa de D. Isidoro.	40 anys.
JULITA, sa filla..	15 »
ÁUREA, filla de D. Lleó.	20 »
FAUSTINA, dama de companyia de l' Áurea. . . .	36 »
ENRIQUETA, cambrera.	19 »
LLOPIS, criat.	24 »
D. ISIDORO LAPEIRA, magistrat.	50 »
D. LLEÓ DE LA SELVA, capitá retirat..	50 »
D. VIRGILI DE LA SELVA, hisendat.	40 »
D. CARLOS SUNYOL, advocat.	28 »
RICARDO DE QUADROS.	22 »
SANTIAGO, criat gallego.	28 »
UN CAMARER..	24 »
UN ESCRIVENT.	40 »
DOS MUNICIPALS.	

L' escena passa, en els actes 1.er y 3.er, a Barcelona, y el 2.on a un lloc d' estiueig, no lluny de la capital.

ÉPOCA ACTUAL

612267

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://archive.org/details/lapescadelsllago19622fran

ACTE PRIMER

Saló en casa Don Isidoro. Una petita taula preparada per pendre un desdejuni en el primer terme de la dreta, y davant de la taula una finestra oberta. Portals laterals y al foro. Mobiliari elegant.

Dreta y *esquerra, les de l'actor.*

ESCENA I

En LLOPIS *y desseguida en* SANTIAGO

(En Llopis coloca damunt d'una taula un coixinet embolicat ab paper de seda. El coixinet tindrà aquestas paraulas brodadas o pintadas en colors: «Sols per quinze minuts.» Desseguida en Llopis arregla la taula pel desdejuni.)

LLOPIS

Gracias a Déu que'l senyor tapicer ja ha portat el coixinet de la senyoreta! Ha preguntat ben bé cinc vegadas per ell aquest dematí. Ara'l diari. *(Agafa un diari obert que hi haurà damunt d'un moble qualsevol, senyala un punt del mateix, el dobla, el posa sobre la taula del desdejuni, y diu:)* El senyor tindrà una ale-

gría quan llegeixi lo que aquí diuen del seu nebot Ricardito. Una ximplería de las sevas, però a mi'm fan molta gracia las ocurrencias del senyoret. *(Se sent un timbre.)* Ha entrat algú. Avant!

(Entra en Santiago de librea pel foro. Tipo de criat estupit, pèl ros, barret de copa a la mà, ab el qual jugarà ab cert embràs. Accent gallego.)

SANTIAGO

Buenus días.

LLOPIS

Què se li ofereix?

SANTIAGO

Quisiera hablar con el señor magistradu.

LLOPIS

El senyor s'està vestint, però no tardará a sortir a pendre'l desdejuni.

SANTIAGO

Buenu: entonces me esperaré aquí. Yo sirvu mucho pur esperar, y es lo primeru que aprendí en Barcelona. Me dicen que soy filósufu purque para nun aburrirme mientras esperu, siempre llevu en el bolsillu algu para leer. *(Se treu de la butxaca alguns papers impresos y un número del «Cu-cut».)* Leeré mientras tantu.

LLOPIS

Què es aixó?

SANTIAGO *(donant-se tó)*

Estu, el *Cu-cut,* donde aprendu la gramática catalana, y estu otru una novela muy interesante: *Las monjas secretas*, ó mejor dicho, *El secreto de las monjas.*

LLOPIS

El títol promet.

SANTIAGO

¡Qué cosas pasan, compadre, dentru de los conventus! ¡Qué sensaciones experimenta usted leyendo esas novelas! Yo soy muy nuveleru.

LLOPIS

Què'm compta!

SANTIAGO

¿Què le cuentu? *(Ab molt misteri.)* Que sobre mi nacimientu flota algu nevulosu. Soy hijo de la calle.

LLOPIS

Jo també. Soc fill del carrer de las Bassas de Sant Pere.

SANTIAGO

Nun queiru decir estu.

LLOPIS

Ja hi caic! ¿Es que'l pare de vostè's deya de nom La Calle? ¿Potser era aquell empressari de teatros de Madrid?

SANTIAGO

Nun, tampoco: queiru decir que me encontraron recién nacidu en el arroyu.

LLOPIS

¡Ah, vatua nonsas! Sí que va tenir un bressol ben gran!

SANTIAGO

Si hasta llegué á sospechar que nun tenía padre ni madre.

LLOPIS

Com els bolets. Burrango! Això no pot ser.

SANTIAGO

Pero esu antes de leer nuvelas. Desde que leu estus librus y veu las cosas extraordinarias que les pasan á algunus niñus del hospicio, abrigu la esperanza de que el día menus pensadu cambiaré por completu mi triste destinu. ¿Quiere usted que le lea...?

(Fa ademan d'asseure-s.)

LLOPIS

Aquí, no: a la cuina.

SANTIAGO

¡Quién me dice á mí que mi padre nun fué un conde ó un marqués y mi madre una monja, antes de serlu?

LLOPIS

Jo no li dic pas que no.

SANTIAGO

¡Pasan tantas cosas en el mundu!

LLOPIS

Ja ho crec! Fins la moneda falsa. Y, si vostè vol passar, per aquí's va a la cuina.

(Mutis en Santiago y en Llopis pel foro. Apart.)

An aquest las novelas el portaran á Sant Boi.

ESCENA II

DON ISIDORO *y la* MARIANA

(DON ISIDORO, *50 anys. Tipo grave de magistrat. La* MARIANA, *40 anys. Tipo correcte de dòna de sa casa.)*

ISIDORO

Y jo't dic que t'equivocas.

MARIANA *(servint el cafè ab llet)*

Y jo repeteixo que estic en lo cert.

(S'asseuen a taula.)

ISIDORO

Si no es possible! No es possible que la nostra filla s'hagi enamorat del tarambana d'en Ricardito. La nostra estimada Julita es una nena.

MARIANA

Precisament per això. Las nenas fan criaturadas, y la criaturada més freqüent en las noyas sense experiencia, es la d'enamorar-se dels tarambanas. Creu-me: la Julita está boja per en Ricardo.

ISIDORO

D'aquest tarit-tarot! *(Prenent el cafè ab llet.)* Posa-m una mica més de llet. *(Agafa'l diari y's fixa en la gace-*

tilla que parla d'en Ricardo.) D'aquest estrafalari, d'aquest boig, d'aquest... *(Donant un cop de puny á la taula.)* Té: justament aquí'l tens altra vegada en campanya y retratat de cos enter.

MARIANA

Com? Se torna á ocupar d'ell el diari?

ISIDORO

Escolta. *(Llegint.)* «De sociedad.—Anoche quedó constituído el «Excéntrico Club», que la flor y nata de nuestros jóvenes calaveras se proponen fundar. Fué elegido presidente por unanimidad, el extravagante clubman Ricardo de Quadras, tan conocido por sus excentricidades.»

MARIANA *(furiosa)*

Ah! Això passa de la mida! Ho veus! Sentint això, fins crec que'm fará mal l'esmorsar!

ISIDORO *(llegint)*

«Si se tiene en cuenta que para ser socio de ese Club se ha de haber cometido un disparate enorme ó una hazaña verdaderamente loca, la elección de tal presidente resulta justificada y lógica.» *(Apartant el diari.)* Valenta societat!

MARIANA

Isidoro, procura que aquest jove excèntric no torni á posar els peus en aquesta casa.

ISIDORO

Això, estimada Mariana, sería tirar llenya al foc. Cal obrar ab diplomacia. Primerament hem de procurar posar en ridícol an en Ricardito, fer-lo antipàtic an els ulls de la Julita, però sense que la nena descobreixi la nostra intenció. Aquest es el medi més segur de curar-la. Tu farás caure la conversa sobre ell, y jo m'encarrego del demés.

ESCENA III

Els citats, en LLOPIS *y desseguida en* SANTIAGO

LLOPIS *(desde'l foro)*

Hi ha un criat que desitja parlar ab el senyor magistrat.

ISIDORO

Que passi.

(En Llopis fa entrar an en Santiago y desseguida ja mutis.)

SANTIAGO

Buenus días.

ISIDORO

Què se li ofereix?

SANTIAGO

¿Es usted el señor magistrado Lapeira?

ISIDORO

Sí.

SANTIAGO

Vengu de parte de mi amu.

ISIDORO

Y qui es el teu amo?

SANTIAGO

El señor del Bosque.

ISIDORO

Del Bosque? Quin Bosch?

SANTIACO

U de la Selva, comu usted quiera.

ISIDORO

De la Selva, sí. Un dels cosins del plet.

SANTIAGO

Del pleitu, sí, señor. Y lo que puedu decir á usted es que nosotrus somus los que tenemus razón. El otru tiene toda la culpa. Mi señor es buenu comu el pan blancu, incapaz de hacer mal á nadie, pero el capitán es de lo más malu que existe: es peor que un moru del Riff. Se queja de todu el mundu; pero, señor magistradu, yo también me quejo: ha de saber usted que me ha llamadu burricu, y yo entiendu que esu es una injuria grave. ¿Nun es verdad?

ISIDORO

Eh!... Segons l'article 185 del Còdic, pot ser una injuria, però això depèn de l'intenció aplicada a la rase. Ben mirat el burro es un animal molt apreciable... una mica tonto y un tros gandul, per regla general, però pacient, resignat y dòcil. Porta feixugas cargas sense queixar-se, y, per lo tant, l'*assinus assinum* es un ser molt bo y molt útil. Sent aixís, el dir-li a vostè burro, el capità, ha volgut dir que vostè es un ser útil y bo.

(Li dona alguns copets a l'espatlla.)

SANTIAGO

Esu ya es otra cosa y me tranquiliza, pues si soy un burro, seré un burricu buenu y trabajador. ¿Verdad?

ISIDORO

Això mateix. Y ara, digui: què vol vostè?

SANTIAGO

¿Lo que yo queiru?... ¡Demoniu! Ya se me ha vuelto á olvidar. ¡Ah! Sí... Mi amu pregunta cuándu tiene de venir.

ISIDORO *(mirant el rellotge)*

Estic esperant el capità d'un moment a l'altre. Per conseqüent, digui al seu senyor, que's prengui la molestia de venir desseguida.

SANTIAGO

Està bien. Vaya: cuandu me pase algu serio acudiré á usted, señor magistradu. La manera de explicarme

lo del burricu, me ha dejado satisfechu. Quedamos en que yo soy un sabio burro.

(Donant cops a l'espatlla al senyor magistrat.)

ISIDORO

No: en tot cas, un burro savi. *(Repetint els cops a l'espatlla.)* Adiós. *(Empenyent-lo lleugerament vers la porta.)*

SANTIAGO

Que ustedes lu pasen bien. *(Mutis foro.)*

ISIDORO

Si l'amo se sembla al criat, quina feina se'm girarà! *(En aquest moment entra per la finestra una pilota de las de jugar al tennis. Figurarà que cau en el bol en que pren el cafè la Mariana. Això pot obtenir-se fent-la baixar del bastidor per medi d'un fil lligat al bol.)*

MARIANA *(traient la pilota del bol)*

Una pilota de tennis. Serà de la Julita. Sols la nostra filla pot anunciar-se de semblant manera.

ESCENA IV

Els citats y la JULITA

(La Julita entra corrents pel foro, ab la desinvoltura propia de una colegiala aixerida. Portarà la pala de jugar al tennis.)

JULITA

Bon dia, papà! Bon dia, mamà! Que potser us ha caigut al cap la meva pilota de tennis?

ISIDORO

Afortunadament en el cap, no...

MARIANA

Però ha caigut dintre'l meu bol de cafè.

(Li tira després d'haver-la aixugada ab un tovalló.)

JULITA

Del mal el menos.

MARIANA

Ab qui jugas tant dematí en el jardí?

JULITA

Ab qui vols que jugui? Ab en Ricardito.

MARIANA *(reprenent-la)*

Ja volia dir jo!

(L'Isidoro tus pera que's contingui.)

ISIDORO *(cambiant de to)*

Bé, bé, bé!

JULITA

L'he fet venir per entregar-li un regalo de.. *(Veient el paquet.)* Ah! vet-aquí l'obra mestra de las mevas mans! No's cansarà d'admirar-la!

MARIANA

Més li valdria que's preparés pels examens.

(L'Isidoro torna a tossir perquè la seva dòna's contingui. La Julita's prepara un tros de pa ab mantega y se'l menja.)

JULITA

Feu-me'l favor de deixar en pau an en Ricardito! Prou feina té'l pobre.

ISIDORO *(ab sorna)*

Ay, sí, pobret!

JULITA

Que no haveu llegit el diari? An en Ricardito l'han elegit president del «Excentric Club» per unanimitat. Que bé! Es una distinció que l'honra.

MARIANA

Sobre això hi hauria molt que dir. Jo l'honra no la sé veure enlloc.

(L'Isidoro torna a tossir.)

JULITA

Y ara tot es trencar-se'l cap per veure quina de fresca en farà per mostrar-se digne de tant honrós càrrec.

ISIDORO

Això no't preocupi, que no li faltarà cap per pensar alguna barbaritat digna de la seva situació.

MARIANA

Jo creia que n'havia fetas prous de calaveradas en la seva vida.

JULITA

Las passadas no's comptan. Ara's tracta de fer-ne una de grossa.

ISIDORO

Y la farà, y la farà! Per aquestas cosas se pinta sol. *(En veu baixa a la Mariana.)* Comensa, dòna.

MARIANA

Què us sembla si avuy el convidessim a dinar?

JULITA

Magnífic! Aixís entrarà l'animació en aquesta casa.

ISIDORO

Jo no m'havía atrevit a proposar-ho per por de disgustar-te. *(A la Mariana.)* Perquè no sé quina manía t'ha agafat contra aquest xicot. Per altra part, en Ricardo es un noy de molt xic, ben educat y té ja un bigoti que l'honra.

JULITA *(ab entusiasme)*

Y tant gros que ja se'l fa arribar fins a la vora dels ulls. Ell monta en bicicleta y a cavall, y lo mateix guia un auto que una moto, y balla més que una baldufa.

MARIANA

Diuen que'n sab més que la Pauleta Pamias.

JULITA

Ho fa tot bé, ab una maestría admirable.

ISIDORO

Llàstima que may se li senti una paraula seria.

MARIANA

En cambi fa riure a tothom. Té molt d'actor còmic.

ISIDORO

Còmics són també'ls clowns del Circo, ab la sola diferencia que ells s'hi guanyan honradament el pa fent riure al públic. Es un ofici o una ocupació com qualsevol altra. Tot home útil á la societat ha de tenir un ofici. Fins las abellas treuen fòra del rusc als abellots.

MARIANA

Y matan las vespas a picadas.

ISIDORO

Pobre d'en Ricardo si s'acosta a un rusc!

JULITA

Es que en Ricardito no té necessitat de treballar: es molt ric.

ISIDORO

Ric... ric...

MARIANA

Això ho fa'l grill.

ISIDORO

En els temps que corren, que las quiebras estan a l'ordre del dia y els negocis van tant malament, l'home de més capital està exposat, en un dos per tres, a veure-s arruinat; y si an en Ricardito la ruina'l sorprengués casat y ab fills, ay la mare! La miseria sería espantosa. Tots passaríam molta fam.

MARIANA

Y molta set. Perquè ell es incapàs de guanyar un cèntim.

ISIDORO *(molt serio y grave)*

Y si avuy el convido a dinar, a pesar de tot, es perquè sé que tinc una filla honesta y ab l'enteniment necessari per saber compendre fins aont pot bromejar-se ab aquesta mena de cavallers lleugers de cervell.

MARIANA *(també seria y grave)*

Es natural y evident que, si no estiguessim segurs de la teva sensatesa y cordura, no'l convidaríam. Y ara a las mevas feinas, que no són pocas.

(Mutis esquerra.)

ISIDORO

Jo també tinc de treballar. Qui no té de treballar en aquest món?

(Mutis dreta.)

ESCENA V

La JULITA, *sola*

JULITA

(de mal humor, contenint-se las llàgrimas ab treball.) Tots, tothom treballa menos ell. *(Treu el mocador.)* El meu bon humor, la meva alegria, esmicolada, feta trossos. Si al menos pogués jo defensar-lo! Però no té defensa. Els meus papàs tenen raó, y això aumenta la meva tristesa. Soc molt desgraciada!

(S'aixuga'ls ulls ab el mocador.)

ESCENA VI

La JULITA *y en* RICARDO.

(Pel foro, elegant, ab vestit de jugador de tennis, ab una flor grossa en el trau de l'americana y la raqueta o pala a la mà.)

RICARDO

Però, Julita, Julita! Què fas? Que no recordas que t'estic esperant en el jardí ab la raqueta á la mà? No'm contestas? *(S'hi acosta.)* Y ara! Ploras?

JULITA

Sí, ploro... Ploro per tu.

RICARDO

Per mi?

JULITA

Sí, Ricardo, sí: per mor de tu.

RICARDO

Julita, deixa-t de bromas.

JULITA

No es cosa de broma, no.

RICARDO

Mira: lo millor serà que anem a continuar la nostra partida de tennis.

JULITA

Sí, sí. *(Reconvenint-lo.)* Per jugar may te falta temps. Més valdría que estudiessis, preparant-te pels examens.

RICARDO

De què'm servirà a mi una carrera?

JULITA

Y el teu pervindre?

RICARDO

Me l'imagino de color de rosa. Quan sigui major d'edat me casaré ab una nena hermosa, bonica com un àngel, l'àngel de la familia, y serem felissos entremitg d'una munió d'angelets grassos y rossos com un fil d'or.

JULITA

Y ab què comptas per mantenir tota aquesta munió de serafins?

RICARDO

Mira, Julita: vaig ser molt previsor en l'elecció dels meus pares.

JULITA

Què vols dir ab això?

RICARDO

Que vaig triar uns pares bastant rics perquè jo pogués viure sense treballar.

JULITA

En els temps que corren estàs exposat a perdre'l teu capital en un dos per tres, y si la ruina't sorprengués casat y ab fills, la vostra miseria sería espantosa. Passaríau molta fam y molta set.

RICARDO *(apart, senyalant la porta de la dreta)*

(Ah, ja! Ja ho entenc! Aquest discurs ha sortit d'aquí. Prenem-ho ab calma.) *(Se serveix una copeta de conyac.)* A la teva salut, cosineta. *(Beu.)*

JULITA

Jo no'm casaría may ab un home que no tingués una colocació o una carrera. Un home que no fassi res, un desvagat, un gandul, com diuen, no es més que un burinot, y fins las abellas treuen del seu costat els abellots.

RICARDO

Y per recitar aquesta oració fúnebre has triat precisament l'instant en que anava a correspondre al teu anunciat obsequi ab aquest medallon? *(Se treu un estoig de la butxaca.)*

JULITA *(saltant d'alegría)*

Ay, Ricardito, que bonic! Que es preciós! *(Transició.)* Però, no, no'l vui; no, no'l prenc; no'l puc pendre.

RICARDO *(admirat)*

Com? Que no l'acceptas?

JULITA

Ja veuras... Diga-m, Ricardito: quant t'ha costat aquest medallon?

RICARDO

Quan se reb un regalo no's pregunta may el preu.

JULITA

Ja ho sé. Però jo vui saber-ho y no'm vinguis ab cumpliments y excusas. Cuita, digas: quant val?

RICARDO

No re: quaranta duros.

JULITA

Doncs bé: Escolta. Quan tu, fixa t bé en lo que't dic: quan tu mateix hagis guanyat honradament, ab el teu treball, els quaranta duros que costa'l medallon, alashoras l'acceptaré y el convertiré en el meu adorno predilecte.

RICARDO

Però, cosineta, què són per mi quaranta duros?

JULITA

No més que dugas-centas pessetas, y precisament per això la meva resolució es irrevocable.

RICARDO

Entesos. Procuraré guanyarlas aquesta nit al club.

JULITA

Ah, no! Res d'això, Ricardo. Ja t'he dit que havían de ser guanyadas honradament.

RICARDO

Ey, tu! Sàpigas que may faig trampas en el joc.

JULITA

Deixa-t de bromas y de jocs. Els quaranta duros, las dugas centas-pessetas, entens?, han de ser el fruit d'un treball honrat.

RICARDO

Noya, això es posar-me en un apuro.

JULITA

Espavila-t, y, com que no ets tonto, t'exigeixo paraula d'honor de que ho faràs tal com te dic!

RICARDO

Paraula d'honor!

JULITA

Sent aixís, aquí tens el meu regalo. *(Pel coixinet.)*

RICARDO

Sento en l'ànima no poder acceptar avuy tampoc cap regalo.

JULITA

Aquest pots acceptarlo tranquil: es fruit del meu reball: jo mateixa l'he fet. Y no hi vegis en ell cap indirecta maliciosa.

(En Ricardo desembolica'l paquet ab recel.)

RICARDO

¿Se pot veure'l que es?

JULITA

Un amic dels mandrosos. *(Mutis esquerra.)*

RICARDO *(llegint el ròtul)*

«Sols per quinze minuts.» Me sembla que aquesta advertencia no resarà ab mi y que no podré complir lo que marca aquest amic del descans. *(Estreny el coixí contra'l seu pit.)* Per mi'l repòs es el principal dever del ciutadà que no fa res.

ESCENA VII

En RICARDO, *en* LLOPIS *y l'*AUREA *pel fondo.*

LLOPIS *(ab una targeta a la mà)*

Fassi'l favor de passar, senyoreta. Vaig a avisar al senyor magistrat.

AUREA *(fresca y resolta)*

Està bé. Y si per cas ve a demanar-me una senyora de certa edat, li prego que la fassi entrar.

LLOPIS

Serà servida. *(Mutis per la dreta.)*

RICARDO *(gratament sorprès)*

Si la memoria no m'es infidel, vostè es la senyoreta... *(Tractant de recordar el nom.)*

AUREA *(ab indiferencia.)*

Doncs jo no recordo... *(Vivament.)* Ah, sí! Ara, sí! L'hivern passat, en el ball de can Fàbregas.

RICARDO

Allí mateix.

AUREA

Efectivament, fou a l'única reunió que vaig assistir a Barcelona. *(Somrient.)* Y com vaig passar per aquells salons com un meteoro, sembla impossible que ningú m'hagi pogut conservar en sa memoria.

RICARDO

Oh! Senyoreta, els meteoros deixan darrera seu un rastre de llum. En quant a mi, confesso que la llum de vostè'm féu una impressió immensa, deixant-me enlluernat.

AUREA

Vol dir? Era difícil distingir la llum d'un insignificant meteoro, quan en aquells salons hi havía tantas estrellas de primera magnitut. Las llums se confonen, y l'enlluernament de vostè devia venir d'altra part. Dispensi, però no'l puc creure.

RICARDO

Moltas gracias.

LLOPIS *(per la dreta)*

El senyor magistrat estarà a la disposició de vostè, senyoreta, d'aquí un moment.

(Mutis foro.)

RICARDO

De manera que vostè ja no's recorda gens ni mica d'un vis a vis? Arribar vostè a casa dels Fàbregas y perdre jo la xaveta va ser obra de moment. Y del bufet? No se'n recorda tampoc? No's recorda vostè que li vaig escriure un dístic darrera del menú?

AUREA

Que dissimuladament va posar-me damunt del plat

tapat ab el tovalló. Ara me'n recordo. Per cert que he conservat l'autògrafo.

RICARDO *(satisfet)*

De debò?

AUREA

Y sé'l distic de memoria.

RICARDO *(satisfet)*

Sí?

AUREA

Com que l'havia llegit moltas vegadas estampat a las esquenas de las fullas dels calendaris!

RICARDO *(desairat)*

Com?

AUREA *(grave.)*

Se coneix que vostè no es curt de gènit y que no li manca atreviment. Quasi no m'havía vist, no'ns havíam dirigit quatre paraulas, quan ab una desaprensió sense precedent té l'ocurrencia d'escriure aquesta clàssica indecencia mal traduída del francès.

«No se la potveure sense estimar-la.
Y quan sel'estima, ont se la pot veure?»

(En Ricardo, mitg avergonyit, mira a a porta de l'esquerra.)

RICARDO

Per pietat!

AUREA

Que potser té por que'ns senti algú a qui també vostè va escriure aquest graciós distic a darrera d'un altre menú?

RICARDO

Senyoreta, vostè castiga ab massa crudeltat.

AUREA

Després d'aquella nit vaig tenir la curiositat de saber qui era vostè.

RICARDO

Va pendre informes?

AUREA

A la lleugera, com a passatemps.

RICARDO

Y què?

AUREA

Més dolents que bons. Van dir-me que era un agricultor de primera, un gran recolector de carbassas.

RICARDO

Què?

AUREA

Sí, senyoret; que cada any en els examens el carbassejavan y que s'havía fet cèlebre per las sevas calaveradas. Ara vostè pot dir si això es veritat.

RICARDO

Es veritat. Però prego á vostè que no'm jutji pels informes, molt més per l'episodi de la nit de la nostra coneixensa. Si vostè no hagués desaparegut com una centella, si s'hagués quedat entre nosaltres tota una temporada...

AUREA *(somrient)*

Per estudiar y conèixer als tenorios de la nostra societat no es pas necessaria tota una temporada.

RICARDO

Per què?

AUREA *(senyalant l'inscripció que hi haurà en el coixinet, ab el sarrell del qual haurà estat jugant maquinalment.)*

N'hi ha prou ab quinze minuts.

RICARDO

Li dono las gracias en nom de tots els tenorios. *(Apartant el coixinet.)* Regalo més impertinent!

AUREA

En lloc me trobo tant bé y tant a gust com en el nostre reconet de la costa.

RICARDO

Y en què passa el temps en aquell solitari retiro?

AUREA

Vaya una pregunta! Cap dòna de sa casa té may temps per avorrir-se! Se distribueixen las horas del día entre la feina y el passeig.

RICARDO *(admirat)*

Vostè també treballa!

AUREA

A vostè això li fa extrany? Es natural! La societat en que viu vostè, es aquella en que la major part dels joves passan las nits ballant y divertint-se y els dematins dormint. Allà a la costa, en aquell recó de la mar blava, portem una altra mena de vida molt distinta de la d'aquí. Dejorn al llit y abans de sortir el sol de peus a terra. Aquesta es la meva divisa. No pot vostè imaginar-se lo deliciós que es recorre'l camp o la platja a las primeras horas del matí; veure'ls raigs de l'astre del día reflexar sobre la blavor de las aiguas o dels camps plens de la rosada, que com perlas abrillanta la llum del sol. A l'istiu, ab la fresca matinal, abans de las cinc, a cavall, en barca o bicicleta, sempre soc a passeig.

RICARDO

Y a la nit?

AUREA *(rient)*

Ja! ja! Se coneix que per vostè's fa de día quan el porc canta, y li surt el sol a l'obrir-li'ls finestrons de la seva cambra a l'hora de dinar.

RICARDO

No tant, senyoreta. Moltas vegadas abans de sortir el sol ja estic aixecat.

AUREA

Ah, ja! Es que vostè retira dejorn. Es d'aquells que esperan la sortida del sol abans de ficar-se al llit, per persuadir-se de que'l món no queda a las foscas. No es veritat?

ESCENA VIII

Els citats, en LLOPIS *y la* FAUSTINA

LLOPIS *(pel foro)*

La senyoreta es aquí. *(Mutis.)*

(Entra pel foro la Faustina. Senyora d'edat, molt correcta. Vesteix d'una manera antiquada, però ab certa coquetería. El personatge no ha de resultar grotesc, sinó finament còmic. Ve molt sofocada.)

FAUSTINA

Ay, estimada Aurea! Si'm veu viva es per un miracle! Miri que sofocada vinc! Fa dos minuts que ja'm veya sota las rodas d'un automòbil.

RICARDO *(ab sentiment)*

Oh! oh!

AUREA *(presentant-lo)*

Faustina, el senyor de... de...

RICARDO

De Quadras. Ricardo de Quadras.

(Contrariat perquè l'Aurea no's recorda del seu nom.)

FAUSTINA

Cavaller...

RICARDO *(ab to mofeta)*

Permeti-m que la feliciti per haver escapat del perill de ser esclafada per una d'aquestas antipàticas màquinas infernals que atropellan a tothom sense com va ni com ve.

FAUSTINA

Gracias, moltas gracias. Ay! aquest Barcelona cada dia's posa més inaguantable. Sobre tot per las personas

de nervis delicats. Automòbils, bicicletas, tramvías, cotxes, carros, carretas, tots van depressa y no deixan transitar ab tranquilitat; y ara diuen que volen posar unas màquinas que'n diuen monos-planos que aniran per sobre dels terrats, y el dia que'n caigui un al carrer aixafarà a mitg món. *(S'asseu.)*

RICARDO *(agafant la gorra y disposant-se a anar-se-n.)*

Sí, a Barcelona's corre tota mena de perills, senyora.

FAUSTINA

Senyoreta.

(Mueca còmica d'en Ricardo. L'Aurea interromp.)

AUREA

Ja se'n va?

RICARDO

Ab el permís de vostè?

AUREA

Vostè es duenyo. Estigui bo. Ah! Suposo que haurà acabat ja la carrera que, segons malas llenguas, li costa a vostè tantas carbassas.

RICARDO

Doncs suposa malament, perquè encara no l'he acabada.

AUREA

Si tornem a trobar-nos per casualitat, y de cop no'l reconec, li prego per endavant que'm dispensi, ja que la nostra conversa d'avuy no ha sigut gaire més llarga que la primera... Apenas si ha durat...

RICARDO

Quinze minuts. Senyoreta, als peus de vostè.

(Aludint al coixinet. Ràpit. Mutis depressa pel foro.)

ESCENA IX

*L'*AUREA, *la* FAUSTINA *y l'*ISIDORO *per la dreta*

ISIDORO

Dispensin-me, senyoras. Al llegir a la targeta'l nom de Selva, creya trobar-me ab dos clients disposats a barallar-se, y quina no serà la meva sorpresa al trobar, en lloc de dos adversaris, dugas amables senyoras.

(L'Aurea y la Faustina saludan ab el cap.)

FAUSTINA *(apart)*

Senyoretas.

AUREA

Qui ha de dispensar es vostè, senyor magistrat. Soc filla del capità Don Lleó de la Selva. *(Presentant a la Faustina.)* -La senyoreta Faustina, la meva antiga y fidel senyora de companyía.

ISIDORO

En què puc servir a vostès?

AUREA

Venim com qui diu en forma de màquina exploradora. He sabut que vostè tenía citats per avuy al papà y al seu cosí Virgili de la Selva.

ISIDORO

Vui veure si consegueixo reconciliar aquests senyors.

FAUSTINA

Ah! Si vostè pogués fer aquest miracle! Pero desgraciadament el capità es tant intractable, tant irascible!... La més petita cosa'l posa furiós, fòra de sí.

AUREA

El meu papà no pot soportar que se'l contradigui, y hem cregut prudent prevenir a vostè pel seu govern.

ISIDORO

En el exercici de la meva professió m'he trobat moltas vegadas ab clients d'aquesta classe, gènits aixís, més ó menos exaltats. Però jo no m'altero. Li puc assegurar, senyoreta, que no perdré la calma: procuraré calmar, conciliar. Y de pas una pregunta: tenen tots dos cosins igual temperament, idèntic gènit?

AUREA

Ah! no, senyor. El tio Virgili es tot lo contrari: el pol oposat, la calma personificada, l'home més tranquil y més flemàtic del món. Per què ell s'enfadi hi han d'haver motius sobrenaturals.

ISIDORO *(ab mostras de content.)*

Alashoras es cosa feta: jo 'ls reconcilío. De totas maneras agraeixo moltíssim que m'hagin posat en antécedents.

AUREA

Es tot lo que teniam de dir a vostè, y ara dispensi: ens en anem corrents per evitar que'l papà'ns trobi aquí.

(En aquest moment se sent entre bastidors la veu de Don Lleó.)

LLEÓ *(desde dintre)*

Jo no m'espero! Passi recado desseguida. *(En to fort.)*

FAUSTINA

Verge Santíssima! Ja es aquí la fera.

AUREA

M'ho temía.

FAUSTINA

¿Y què li diem ara?

AUREA

Serenitat. Ja sortirèm del pas inventant alguna cosa.

ESCENA X

Els citats y DON LLEÓ.

(50 anys. Tipo moreno, ferreny, gènit irascible, exaltat. Porta patillas talladas arràn, vesteix ab certa elegancia; sombrero de copa. Entra pel foro y es treu el rellotge y se'l mira.)

LLEÓ

Senyor magistrat, a la *orden.* No hi falta un minut. *(Adonant-se de las dònas.)* Llamp de Déu! Vosaltres aquí? *(Dirigint-se a l'Isidoro.)*. Senyor lletrat: que per ventura es vostè l'afortunat mortal per qui la senyoreta Faustina empapa tants mocadors ab llàgrimas?

ISIDORO *(rient)*

Es la primèra vegada que tinc el gust de veure-la.

FAUSTINA *(ventant-se sofocada.)*

Las sevas bromas, senyor capità, m'atacàn els nervis.

LLEÓ

Fa vint anys que diu que li ataco'ls nervis y encara no ha reventat d'una rabieta! Hi falta carga.

FAUSTINA

El recordar fetxas passadas a una senyoreta es una falta de delicadesa. Las senyoras no tenim més edat que la que representem.

LLEÓ *(contemplant-la fixament)*

Momias de Faraon, piràmides d'Egipte, aquí teniu una precursora vostra!

AUREA *(carinyosa)*

Vaja, papà, no siguis pesat! Deixa en pau a la Faustina.

LLEÓ

Però, podré saber, al cap d'avall, que es lo que haveu vingut a fer aquí?

AUREA

Ah! Sí: hem vingut...

LLEÓ *(fort)*

Ja ho veig que heu vingut! ¿Però, a què?

FAUSTINA

El cas es curiós.

LLEÓ

Curiós, curiós, de què? Vaja, a veure!

FAUSTINA

Hem... hem...

LLEÓ *(cremat)*

Hem... què? Reventeu d'una vegada! *(Furiós.)*

AUREA *(trobant una idea)*

Hem deixat a casa'l portamonedas...

FAUSTINA

Això.

AUREA

Y com sabíam que tenías cita aquí, en lloc de tornar a casa hem pujat perquè'm treguis de l'apuro.

LLEÓ

Has pensat bé. Té: aquí tens el meu portamonedas.

AUREA

Y tu? Et quedarás sense diners?

LLEÓ

Porto bitllets a la cartera.

AUREA

Veuen vostès si n'es de bo'l meu papà?

LLEÓ *(furios)*

Què? Hi ha algú que hagi dit que jo no sigui bo?

FAUSTINA

Ni pensar-ho!

ISIDORO *(apart)*

Sí que es fort de gènit!

LLEÓ

Entesos. Ara aquí ja sobreu. *(Ensenyant-los la porta.)* Rompan filas... mar!...

AUREA *(saludant)*

Senyor magistrat...

FAUSTINA *(a l'Isidoro.)*

Allò dels vint anys d'atacs de nervis no ho cregui. Aquest home sempre exagera.

ISIDORO

N'estic convensut, senyoreta. Treurem un zero.

FAUSTINA

Y el dos també.

(Mutis Aurea y Faustina pel foro.)

LLEÓ

Ara anèm al nostre assumpto, senyor magistrat. *(Se treu papers de la butxaca de la levita y s'asseu.)* Suposo que estarà vostè al corrent...

ISIDORO

De tot. Y tant es aixís, que m'he permès la llibertat de pregar al seu cosí que fassi el favor de venir.

LLEÓ *(fòra de sí)*

Com s'entén això? Aquest home, que procuro no trobar al carrer, pretén vostè imposar-me la seva presencia? No, no. Veig que tindré de buscar-me un altre advocat. *(Disposant-se a anar-se-n.)*

ISIDORO

Li prego que's quedi, Don Lleó. Ningú ha d'obligar-lo a una avinensa.

LLEÓ

Això sí que no!

ISIDORO

Y com que unicament se tracta de vaguetats...

LLEÓ

Què? què diu? Y té vostè per vaguetats y cosas de poc més o menos las qüestions de cassa? Vostè es cassador?

ISIDORO

No m'ha donat may aquesta fatlera.

LLEÓ

Alashoras no pot vostè compendre l'importancia de l'assumpto... Hauré d'encarregar-ho a un altre advocat, un advocat cassador.

ISIDORO

Potser ho comprengui escoltant a las dugas parts.

LLEÓ

Me fa agafar esgarrifansas de fret l'idea d'enraonar ab aquest home.

ISIDORO

Tampoc hi ha necessitat de que vostè hi enraoni. Vostè s'explicarà ab mi com si fossim tots dos sols, y el seu cosí farà'l mateix.

LLEÓ

Sent aixís, me quedo; però ja li dic per endavant que tota tentativa d'avinensa resultarà temps perdut. *(S'asseu.)* Vostè sab que las nostras fincas de marina són colindants.

ISIDORO

Y també sé que'l seu cosí li té arrendada la propietat de vostè.

LLEÓ

En efecte: vaig fer la bestiesa d'allotjar-lo a casa meva, sense pensar els inconvenients que podían resultar. La meva filla ha crescut; y un cosí, y solteron per torna, un conco que reb a diari la visita d'una colla de troneras en extrem massa despreocupats y alegres,

vostè compendrà que'l seu tracte no pot convenir a la meva filla. L'Aurea es bonica, elegant, simpàtica; molt simpàtica...

ISIDORO *(distret)*

Ja! ja!

LLEÓ *(enfadat)*

Per ventura no la troba vostè simpàtica?

ISIDORO

Sí, senyor! Ja ho crec que la trobo simpàtica, guapa y encantadora!

LLEÓ

Que li ha fet l'amor, vostè?

ISIDORO

Dispensi, però això no entra en l'exercici de la meva professió.

LLEÓ

Alashoras anem al gra. Vui de totas maneras que'l meu cosí se'n vagi de casa meva.

ISIDORO

Oferim-li una indemnisació?

LLEÓ

Ja ho he provat y no vol entrar en tractes. A las bonas res conseguirèm. L'únic medi es fastiguejar-lo fins que se'n vagi, y vostè ha d'encarregar-se d'això. Entén?

ISIDORO

Home, aquesta comissió es engorrosa per mi: això són atribucions d'un procurador, y, com a cosa més fàcil, millor seria que ho fes vostè, que, vivint sota la mateixa teulada, no li costará gaire.

LLEÓ *(decidit)*

Vol fer-ho vostè o no? Si no, senzillament, prenc un altre advocat.

ISIDORO

Lo més enraonat es mirar per tots els medis possibles si vostès se reconcilíen.

LLEÓ *(rient)*

Ja! ja! ja! Deixi-m riure!

ESCENA XI

Els citats, en SANTIAGO, *y desseguida en* VIRGILI

SANTIAGO *(pel fondo)*

Buenus dias, mi capitán! Mi señoritu está abaju con un coche.

LLEÓ

Y a mi què'm comptas!

ISIDORO

Diga-li que's prengui la molestia de pujar.

SANTIAGO

Está bien, señor magistradu. *(Mutis foro.)*

ISIDORO

Es convenient que jo parli a solas ab el seu cosí. Vol fer el favor d'esperar-se una estona en aquesta habitació? *(Obra la porta de la dreta.)*

LLEÓ

Tot lo que vulgui per evitar la presencia d'aquest estúpit. *(Entrant a la habitació.)* Que vostè's diverteixi!

ISIDORO *(sol)*

Per la pintura que fa del seu cosí, deu ser una persona elegant y simpàtica, un jove guapo, y per això 'l capità 'n deu tenir celos.

(Surt pel foro en Virgili, home d'uns 40 anys, panxut, flemàtic, ple de galtas. Vestirà extrany, fatxa de senyor rural, pantalons estrets y curts. Quan està assegut continuament se posa las mans sobre'l ventre en senyal de satisfacció.)

VIRGILI

Bon día tingui.

ISIDORO

Què se li ofería?

VIRGILI

Com què se m'ofereix? Vostè m'ha cridat. Soc en Virgili de la Selva.

ISIDORO

Ah! Vostè dispensi. Sí, sí, efectivament: l'estava esperant, senyor Virgili. Li he pregat que vingués per reconciliar-lo ab el seu cosí.

VIRGILI

Pot intentar a veure si pot. Per la meva part...

ISIDORO

Primer de tot vostè 'm té de prometre que no s'excitarà.

VIRGILI *(ab calma)*

Un servidor no s'excita may.

ISIDORO

Ni enfadar-se.

VIRGILI

Menos. May m'enfado: solament soc jo què faig enfadar als altres.

ISIDORO *(senyalant que parli baix)*

Xist! L'altre es aquí. *(Indicant la dreta.)* Fassi'l favor de seure. *(El fa asseure a l'esquerra.)* I ara calma, molta calma.

VIRGILI *(donant-se cops al ventre)*

Més calma que la meva no la trobarà enlloc del món.

ISIDORO

Vaig a fer entrar el capità.

VIRGILI

Encara que vingui'l general estic tranquil.

ISIDORO *(obrint la porta areta)*

Don Lleó: vol fer el favor...

(En Virgili xiularà una cansó popular qualsevol. Entra en Lleó, que mirará furiós an en Virgili. Aquest

segueix xiulant distretament, sense mirar-lo. S'asseu a la dreta, y, en senyal de despreci, gargalleja sense escupir. L'Isidoro també gargalleja, y en Virgili fa'l mateix. Quadro còmic.)

ISIDORO

Senyors: A vostès els lliga un contracte que'ls ocasiona disgustos, y per què acabin aquests mals ratos, lo millor serà que las parts se fassin mutuas concessions.

VIRGILI

Ho veus? Lo que sempre t'he dit.

(En Lleó mira furiós an en Virgili, y ab els dits tecleja sobre la taula.)

LLEÓ

Jo sols parlo ab el senyor magistrat.

ISIDORO *(an en Virgili)*

Vostè va arrendar una finca de la seva propietat al seu senyor cosí?

LLEÓ

Dispensi: la finca arrendada es meva. Si comensa vostè per confondre las cosas mes senzillas, tindré de buscar un altre advocat.

ISIDORO

Ha sigut una distracció meva, y li prego que'm perdoni. *(An en Virgili:)* Segons tinc entès, vostè té una hisenda propia colindant ab la del seu senyor cosí.

VIRGILI

Efectivament.

ISIDORO *(an en Lleó)*

El conveni estableix que l'amo de la finca cedida en arrendament se reserva la cassa.

LLEÓ

Perfectament, article 17; y ja arribem an els llagostins.

VIRGILI *(paladejant y fent xuclar la llengua)*

Són llagostins superiors! Qualsevol día d'aquests

n'hi faré enviar una plata, per què'ls provi, senyor magistrat. Són riquíssims.

(Fent anar els llavis, paladejant-los.)

LLEÓ *(fòra de sí, donant un cop de puny sobre la taula)*

Això serà lo que hem de veure!

VIRGILI

Jo sols parlo ab el senyor magistrat. Compti ab els llagostins.

LLEÓ

Jo'm vaig reservar la cassa de la meva propietat.

ISIDORO

Aixís consta, en efecte.

LLEÓ

La cassa, en general, comprèn naturalment la pesca, y el meu cosí pesca'ls llagostins.

VIRGILI *(flemàtic)*

Els llagostins no són peixos.

LLEÓ

Doncs què sòn? Quadrúpedos?

VIRGILI

Jo sols parlo ab el senyor magistrat. Compti ab els llagostins.

(En Lleó està fòra de sí, sortint-li'ls ulls del cap.)

ISIDORO

Calma, senyors, calma!

VIRGILI

Més calma de la que tinc...

LLEÓ

Doncs a mi ja se m'acaba! Li dic a vostè que la cassa comprèn la pesca.

VIRGILI *(calmós)*

Els llagostins no són peixos.

ISIDORO

En efecte, els llagostins no són peixos.

LLEÓ *(furiós)*

Llamps y trons! Es vostè'l meu advocat y defensa la part contraria?

ISIDORO

Es per orientar-me. En quina propietat se fica aquest bras de mar tan ric en llagostins?

LLEO

Per la meva.

VIRGILI

Per la meva.

ISIDORO

Ja ho entenc: se tracta d'una mena de canal divisori.

LLEÓ

Qual pesca'm pertany.

VIRGILI *(flemàtic)*

Els llagostins no són peixos.

LLEÓ *(donant un colossal cop de puny sobre la taula)*

Per set mil llegions de dimonis! Doncs què són?

ISIDORO

Calma, senyors! Per què tants disgustos per uns quants llagostins?

LLEÓ

Persisteixo en defensar els meus drets de cassa y pesca.

VIRGILI

Y jo en afirmar que'ls llagostins no són carn ni peix, y que seguiré agafant els que'm dongui la gana.

LLEÓ

Y jo clavaré un tiro al que s'atreveixi a tocar-ne tant sols la closca d'un dels de la meva propietat.

VIRGILI *(ab calma)*

Ja ho sent, vostè: vol matar-me.

LLEÓ

Ja ho ha sentit vostè: vol seguir agafant els meus llagostins. Processi-l com a cassador furtiu.

VIRGILI

Nosaltres el processarèm per amenassas de mort.

LLEÓ

Vostè es el meu advocat y no té res que veure ab el senyor. *(Agafant a l'Isidoro per un bras bruscament.)*

ISIDORO

Permeti-m.

LLEÓ

No li permeto res!

(En Virgili agafa molt campetxanament a l'Isidoro pel bras y se l'emporta cap a l'esquerra.)

VIRGILI

Insisteixo en això, amic meu. Comensarà vostè per testimoniar aquesta amenassa de mort.

(En Lleó agafa a l'Isidoro per l'altre bras y l'arrocega ab violencia cap a la dreta.)

LLEÓ

Vostè no testimoniarà res, o solament lo que jo li mani com a client.

VIRGILI

Aquesta coacció que exerceix contra vostè està penada pel còdic. Jo ho testimoniaré davant del tribunal, de paraula o per declaració escrita.

(S'emportan à l'Isidoro d'una banda a l'altra, fent-lo ballar com un ninot. Durant aquest joc, haurán fet caure alguna cadira.)

ISIDORO *(cremat, casi furiós)*

Senyors! Una mica de cordura, que'm masegan de mala manera!

VIRGILI

Jo demano que se l'encausi per amenassa de mort.

LLEÓ

Jo exigeixo que se'l processi per atentats contra la propietat agena.

ISIDORO *(desprenent-se d'ells)*

Cavallers! Acusin-se vostès l'un a l'altre, processin-se

y encausin-se de tots els delictes que vulguin, però a mi deixin-me en pau. La meva paciencia té un límit. Vaja, senyors, ja hem acabat.

(Resolut y serio, tirarà un trasllat sobre la taula, fent caure un gerro o adorno de porcelana, que també s'esbocina.)

LLEÓ

Posi-mel en el compte.

(Mutis foro depressa En Virgili trenca un altre objecte al agafar el barret.)

VIRGILI

Y aquest en el meu.

(Entra la Mariana depressa per la dreta.)

MARIANA

Jesús! Isidoro! Què passa? Què es aquest esvalot? Què ha passat aquí?

ISIDORO *(malhumorat)*

Deixa-m en pau!

VIRGILI *(rient ab calma flemàtica)*

Res, senyora: una escena de reconciliació.

(Mutis foro rient.)

ESCENA XII

L' ISIDORO, *la* MARIANA *y la* JULITA

MARIANA

Isidoro! No't reconec.

JULITA *(per l'esquerra)*

Papà: els has reconciliat?

MARIANA

Sí, filla meva: mira las provas. Una batalla campal. Crida al criat que reculli aquests trofeus. *(Pels testos.)*

JULITA

Quina avería! La minyona ha sortit per un recado. Reculliré jo mateixa aquests testos abans de que ningú hi pugui pendre mal. *(Mutis esquerra.)*

ESCENA XIII

*L'*ISIDORO, *la* MARIANA, *un escrivent; desseguida la* JULITA, *y després en* CARLOS.

(L'escrivent, pobrement vestit, surt per la dreta, ab la ploma darrera l'orella.)

ESCRIVENT

Don Isidoro: hi ha un senyor que'l demana.

(S'entorna per la dreta.)

MARIANA *(espantada)*

Vindrà també per alguna reconciliació?

ISIDORO

Tranquilisa-t: suposo que's tracta d'un plet.

(Mutis dreta.)

(Torna la Julita ab un davantal blanc ab peto, una escombra y una pala o arreplegador.)

JULITA

Mamà, corda-m el davantal. *(Mentres sa mare li corda'l davantal a l'espatlla, li dirà:)* ¿Per qué estava tant enfadat el papà?

MARIANA

Per lo de sempre. Gangas de l'ofici.

JULITA

Alashoras té raó en Ricardito quan no vol sentir parlar de la carrera judicial.

MARIANA

Filla meva, an aquest no li agrada més carrera que la de l'ós.

JULITA

Quina carrera es?

MARIANA

La del burgès: menjar, beure y no fer res. Mira: lo millor que podrías fer sería no voler-ne saber res més, d'en Ricardito. *(Mutis per l'esquerra.)*

JULITA

Si al menos pogués convertir-lo jo en un home treballador! *(Escombra'ls testos y els recull. ab un genoll posat a terra. Trucan a la porta del foro.)* Endavant!

(Apareix en Carlos ab vestit de visita.)

CARLOS

Oh! Aixís s'arrocega per terra una roda de la justicia? Cuidado! Vagi en compte a no tallar-se.

JULITA *(apart, somrient y sense aixecar el cap)*

(Me sembla que'l que's tallarà es ell.)

CARLOS

Y procuri no deixar la porta oberta del pis, perquè a Barcelona n'hi ha molts que vigilan els descuidats.

JULITA

(De genolls, aixeca'l cap y el mira ab extranyesa.) Vol dir?

CARLOS

Fassi'l favor de cuitar una mica, y quan hagi acabat de recullir aquests trossos serveixi-s anunciar a l'advocat Sunyol. *(Mirant-la.)* Però, vaia un parell d'ulls que té vostè a la cara! Ni dos sols! A veure, prenda: torni a mirar-me com acaba de fer-ho!

JULITA

No veu vostè que estic enfeinada?

CARLOS

Vol que l'ajudi?

JULITA

Ja ho crec! Sí, senyor. Si es del seu gust... tingui.

(Presentant-li l'escombra y la pala, que ell rebutja.)

CARLOS *(somrient)*

No prengui l'oferiment tant al peu de la lletra. Veig que vostè no es curta de gènit. Aquest cetro està millor en las sevas mans. Ha tingut vostè una petita desgracia?

JULITA *(mossegaire)*

No tant petita com sembla.

CARLOS

Pobra xicota! A ben segur que li faran pagar. Vaia, per aquests ulls divins que Déu li ha donat, vaig a treure-la de l'apuro. Tingui: aquí té dos duros. No crec que'ls seus amos li descontin més per aquesta trencadissa.

JULITA

Moltas gracias. Tinc els meus estalvis.

CARLOS

Vaja, dòna, no's fassi pregar. Aquí li deixo'ls dos duros. *(Els posa damunt d'un moble.)* Diguim vostè, cara de cel: ja te promès?

(La Julita contesta afirmativament ab el cap y segueix escombrant.)

JULITA

De tant poca sort me creu vostè?

CARLOS

Es preguntar per preguntar. Una xicota tan xamosa y bonica com vostè... *(Ademan de tocar-li la cara, acariciant-la.)*

JULITA *(picant-li'ls dits ab l'escombra)*

Las mans quietas, eh?

CARLOS *(bufant-se la mà)*

Gracias, esquerpa! Aixís m'agrada! Però, filla meva, fassi'l favor de donar-se una mica més de pressa en anunciar-me.

JULITA *(aixecant-se y saludant)*

El papà es al seu despatg. *(Senyalant-li la porta de la dreta, deixant caure l'escombreta.)* Pot vostè entrar-hi.

CARLOS *(reculant, tremolant)*

Què?... Pa... pà... Pa... pà!..

JULITA

Sí, el meu papà... papà! Allà'l trobarà vostè.

CARLOS

Planxa! Els peus a la galleda.

(La Julita s'ajup per recullir l'escombreta. En Carlos es precipita per adelantar-se-li a cullir-la y es donaran un cop de cap.)

JULITA

Ay!

CARLOS

Vostè dispensi.

JULITA *(rascant-se'l front)*

No hi ha de què.

CARLOS

Li he fet mal?

JULITA

No, senyor. Lo que ha fet ha sigut fer-me passar un ratet molt divertit.

(Ab ironia saludant-lo per anar-sen ab l'escombreta a la mà.)

CARLOS

Vostè es un àngel!

(Acostants-hi, li pren l'escombreta.)

JULITA

Un moment, *(Detenint-lo ab el gest.)*

CARLOS

Vostè mani, senyoreta.

JULITA

Els seus dos duros. *(Presentant-los-hi.)* Però torni-m la meva escombreta.

CARLOS *(sense donar-se compte que la té a la mà)*

Ah! Vostè dispensi. *(Li dóna l'escombreta y pren las monedas.)* Estic confós y avergonyit. Deixi-m sortir del seu davant. *(Mutis precipitadament per la dreta.)*

JULITA

Es un tipo original, però simpàtic... molt simpàtic. *(Mutis per l'esquerra ab l'escombreta y la pala ab que haurà recullit els testos.)*

ESCENA XIV

En RICARDO, *sol*

RICARDO *(traient el cap per la porta del foro)*

No hi es. *(Entrant.)* Aquesta xicota no sab el que exigeix de mi: que jo guanyi doscentas pessetas! Es inútil que'm trenqui'l cap rumiant com y de quina manera tinc de guanyar aquesta quantitat. Jo no cobro sou, no tinc ofici ni benefici, ni dec jugar... El problema no es tant fàcil de resoldre com a la Julita li sembla. Però jo'l tinc de resoldre encara que, per fer-ho, hagi de tocar l'orga pels carrers

ESCENA XV

En RICARDO, *l'*ESCRIVENT *y desseguida en* LLOPIS

(L'escrivent entra a buscar el trasllat que l'Isidoro ha deixat sobre la taula. En el moment de recullir-lo, en Ricardo'l detura.)

RICARDO

Una paraula.

ESCRIVENT

Què desitja, senyoret?

RICARDO

Una simple pregunta: Quant guanya vostè al dia fent d'escrivent?

ESCRIVENT

No cobro tant per dia, sinó tant per fulla.

RICARDO

Y a quant li paguen la fulla?

ESCRIVENT

A quaranta cèntims.

RICARDO

Y quantas fullas fa cada dia?

ESCRIVENT

Trevallant dematí, tarda y part de la nit, devegadas arribo a omplir setze fullas.

RICARDO

16 per 40... *(Treu paper y llapis y multiplica.)* són 6'40, y 6'40 per 30 són 192. *(Se guarda'l llapis y el paper.)* Dimoni! Jo que no soc llarg d'escriure, per guanyar quaranta duros al menos hi passaria un trimestre, y encara no distraient-me. Tingui, amic meu. *(Li dona diners.)* Begui una copeta a la meva salut.

ESCRIVENT

Moltas gracias, senyoret.

(Emocionat y content. Saluda y fa mutis dreta.)

RICARDO

Guanyar-me quaranta duros copiant fullas, no cal pensar-hi. Aquest xicot que fa poc tocava un piano de manubri aquí a la cantonada, m'ha dit que uns dias ab altres no li surt a més de dugas pessetas diarias; de manera que per reunir quaranta duros necessitaria res mesos y mitg molent cafè y fent mal de cap al

veinat ab permís de l'Ajuntament. Però, Senyor, de quina manera podré guanyar aquestas pessetas?

(Surt en Llopis pel fondo ab un dibuix.)

LLOPIS

La senyoreta Julita, ¿no es aquí?

RICARDO

Llopis, per favor, vostè que es inteligent, digui-m ¿com se poden guanyar quaranta duros?

LLOPIS

Ay, senyoret! Se necessita fer moltas economias durant llarg temps per reunir aquesta quantitat. Però, miri; tinc un cosí que ab un ball va guanyar 50 pessetas...

RICARDO

Ballant?

LLOPIS

De propinas servint de camarer en el restaurant. Ab quatre balls ja té vostè las doscentas pessetas.

RICARDO

Llopis, vostè acaba de donar-me la solució del problema.

LLOPIS

Com?

RICARDO

Fent-me camarer o criat.

LLOPIS

Vostè?

RICARDO

Jo.

LLOPIS

Tindrà de treballar.

RICARDO

Precisament això es el que busco: guanyar quaranta duros treballant.

ESCENA XVI

Els citats, y en CARLOS *per la dreta, despedint-se de* ISIDORO.

CARLOS

No's molesti, senyor Lapeira: conec el camí. *(Reparant ab en Llopis y en Ricardo:)* Que destorbo?

LLOPIS *(an en Carlos)*

Per mi no senyor, ni crec que pel senyoret.

(Mutis esquerra.)

CARLOS

Noy, m'alegro de trobar-te y m'estalviarás de venir al Casino per despedir-me. Demà me'n vaig als banys.

RICARDO *(tristot)*

Diverteix-te molt.

CARLOS

Però, què tens ab aquesta cara de pomas agras? Que't falta alguna cosa?

RICARDO

Sí: em faltan quaranta duros.

CARLOS *(trayent-se la cartera)*

Però, home, per...

RICARDO

No, no: torna la cartera a la butxaca: tinc de guanyar jo honradament treballant, aquesta quantitat.

CARLOS

Acaba la carrera.

RICARDO

Per ser durant una pila d'anys un advocat de secà. Necessito guanyar els quaranta duros desseguida.

CARLOS

Treballant! Noy, ho veig dificil. Ab tu no resa aquella sentencia de Déu: «Ganarás el pan con el sudor de tu rostro.» Ets una excepció de la regla general. Y, tractant d'una altra cosa, et felicito per la presidencia del «Excéntric Club».

RICARDO

Un altre càrrec honorífic. No donan sou.

CARLOS

Estic esperant ab curiositat la nova excentricitat ab que tens d'inaugurar la teva presidencia. Veyam com t'explicaras, y si la cosa serà digna del teu cap. Y prou *palique,* noy, que tinc tard y encara he de fer moltas diligencias, y el que m'amoïna més es el tenir de buscar criat perquè'l que tinc se me'n va demá.

(Moviment d'anar sen.)

RICARDO *(donant-se un cop al front)*

Ah! Quina idea! Diga-m: ¿quan donas de soldada als teus criats?

CARLOS

Una barbaritat: vint duros al més.

RICARDO *(alegre)*

Aleluya! Ja tinc el que buscava. Tu ets la meva providencia! Dona-m una abrasada.

CARLOS

Què es el que has trobat? Per què soc la teva providencia?

RICARDO

He trobat el *clou* de la nova excentricitat, y dos mesos a cent pessetas són dugas-centas pessetas, els quaranta duros justos. Dos pardals ab un tret. *(Quadrant-se.)* Mira-m: aquí tens el teu nou criat.

CARLOS *(ab despreci, prenent-ho a broma)*

Tu! Vaja, adéu! Que estas de broma!

RICARDO *(agafant-lo pels faldons de la levita)*

Escolta: no te'n vagis. Tens de pendre-m per criat. Depèn d'això la meva felicitat.

CARLOS *(en ademan d'anar-sen)*

Home, veig que estàs molt de broma! Adéu.

RICARDO *(retenint-lo de nou)*

Et juro que serà la darrera calaverada, y la necessito per la meva tranquilitat, per la meva salut. *(Molt formal.)*

CARLOS *(dubtant)*

Me dius això en serio?

RICARDO

En serio.

CARLOS

Paraula d'honor?

RICARDO

Paraula d'honor.

CARLOS *(encaixant)*

Doncs, fet. L'home, per la paraula.

RICARDO

Y el bou per la banya. Gracias, noy. Estaras servit millor que un patxà.

CARLOS

Pobre de tu si imitas els criats ronsas!

RICARDO

Et serè fidel com un gos.

CARLOS

Et vui actiu y obedient: per això pago bé.

RICARDO

Prefereixo que m'aumentis el sou que no que'm donguis comoditats.

CARLOS

Ah! Mira: comensa per afaitarte'l bigoti. fòra pèl!

RICARDO

Y el cap? Ab màquina del zero o de l'hú?

CARLOS

Del zero. Aixís no't coneixeran.

RICARDO *(cambiant de tó)*

Escolti, senyoret: ¿Em pot anticipar alguna cosa, que no estic bé de fondos?

CARLOS

Que vols paga y senyal? Té: aquí tens dos duros. *(Apart.)* (Els dos duros que donava a la seva cosina y que no va voler: aixís tot queda a la familia.) *(Alt.)* Recordi-s que demà dematí marxo.

RICARDO

Dèu pessetes guanyadas honradament; però guanyadas no encara: anticipadas honradament, si. *(An en Carlos.)* A las sis seré a casa teva y marxarem plegats a l'estació.

CARLOS

Plegats? T'atindràs a lo que jo disposi. *(Cambiant de tó.)* Encomani'l cotxe, y vostè m'avisarà quan arribi.

RICARDO

A las sevas ordres.

CARLOS

Pendrà assiento en el pescante.

RICARDO

Cah! A dintre de Barcelona! Això sí que no ho exigiràs!

CARLOS *(serio)*

Eh! Que no's recorda que soc el seu amo?

RICARDO *(de bon humor)*

Té raó: sí, senyor. Y per què no? Si ho veuen els

meus companys de club, van a reventar d'enveja. Té'l senyoret alguna cosa més que manar?

CARLOS

Per avuy, no; pero demà... *(gest de mando y amenassa, y desseguida transició jovial.)* Adéu!

RICARDO *(dubtant)*

Adéu! *(Veyent-lo sortir, trayent-se'ls dos duros de la butxaca:)* Déu pessetas. Ja no me'n faltan més que cent noranta.

ESCENA XVII

En RICARDÓ, *la* JULITA *y desseguida l'*ISIDORO *y la* MARIANA.

JULITA *(per l'esquerra)*

Ricardito! Altre cop aquí!

RICARDO

Estimada cosineta, acabo de pendre una gran resolució: vaig a treballar.

JULITA

De debò? *(Apart.)* (Alashoras la meva estratagema ha fet efecte.)

RICARDO

Demà, de bon dematí, me'n vaig: marxo a fòra.

JULITA

Y per què te'n vas? No pots quedarte aquí?

RICARDO

L'obligació m'imposa anar-mén. He acceptat un càrrec de confiansa ab inmillorables condicions.

JULITA

Però al menos m'escriuràs.

RICARDO

No sé si tindré temps; però olvidarte, això may.

(L'abrassa.)

ISIDORO *(per la dreta)*

Y ara, què féu?

JULITA *(separant-se d'en Ricardo)*

Papà, en Ricardito ha trobat una colocació.

ISIDORO

De què? De comparsa del Liceu?

RICARDO

No es cosa de broma, tio. Se tracta d'un empleu formal y bastant ben retribuit.

ISIDORO

Pero quin empleu es? Veyam.

RICARDO

La discreció no'm permet ser més explicit. Passi-ho-bé, tio. Adéu, Julita.

(L'abrassa.)

MARIANA *(per l'esquerra)*

Verge Santíssima! S'abrassan y tu ho consents?

ISIDORO

En Ricardo's despedeix: demà marxa.

(Sense disimular l'alegría.)

MARIANA

Aont, a Amèrica?

RICARDO

No encara, tieta; no vaig tant lluny.

MARIANA *(ab alegría)*

Doncs, sent aixís, si te'n vas, jo també vui abrassar-te.

(Abrassa an en Ricardo.)

RICARDO *(durant l'abràs)*

El primer misteri de dolor. La despedida.

ISIDORO

Però, xicot, ho has fet molt de cop y volta.

RICARDO

Portava aquesta deria molt temps ha. Tinc un desitg irresistible de dedicar-me a treballar.

ISIDORO

Ab el capital que tens?

RICARDO

Ay, tio! El capital! En els temps que corren en que els *kracs* financiers estan a l'ordre del dia, no hi ha capital segur. *(L'Isidoro, la Mariana y la Julita's miran sorpresos.)* Sempre tinc por de perdre-ho tot, y si'l daltabaix m'agafés ab dòna y fills, patiriam molta fam y molta set. Tot home ha de tenir un ofici, una ocupació: fins las abellas no volen dintre del rusc als abellots perquè son ganduls.

ISIDORO *(a la Mariana)*

Em sembla que se'ns està rifant.

JULITA *(baix an en Ricardo)*

Per mor de Déu, tingas una mica de seny! Mira que estas repetint paraula per paraula tot lo que m'havian dit els meus papàs!

RICARDO *(baix a la Julita)*

Sent aixís, no hi ha altre remey que cambiar de cilindro en el fonògrafo.

ESCENA XVIII

Els citats, en LLOPIS, *l'* AUREA *y la* FAUSTINA

(En Llopis, pel foro, fa passar a l'Aurea y Faustina. Els tres, sorpresos, s'aturan a la porta sense ser vistos.)

RICARDO *(alt)*

Diguin vostès el que vulguin: jo estic cuit y tip d'aquesta cansonera vida de burgès ric.

JULITA

Molt bé!

RICARDO *(en tó més alt)*

Hi ha res més fastigós y avorrit que passar las nits ballant y els dematins dormint? D'avuy endavant la meva divisa serà aquesta: dejorn al llit y aixecar-me abans de sortir el sol. No poden vostès imaginar-se lo deliciós que es de bon dematí recórrer el camp o la platja, admirant els camps plens de rosada que com perlas abrillantan els raigs del sol al reflexar sobre las gotetas d'aigua. Y després, en els dias llargs, quan després d'un honrós treball un se sent cansat, hi've molt bé una mitjdiada no massa llarga, sinó de... *(Aurea s'haurà acostat poquet a poquet, sense ser notada per ell, y acaba la frase saludant.)*

AUREA

...de quinze minuts.

RICARDO *(cayent a una cadira abatut)*

Misericordia!

JULITA *(espantada)*

Què es això?

RICARDO

Un altre cilindro del fonògrafo inoportú.

ISIDORO *(reconeixent la cosa)*

Conseqüencias de ser plagiari.

TELÓ RÁPIT

ACTE SEGON

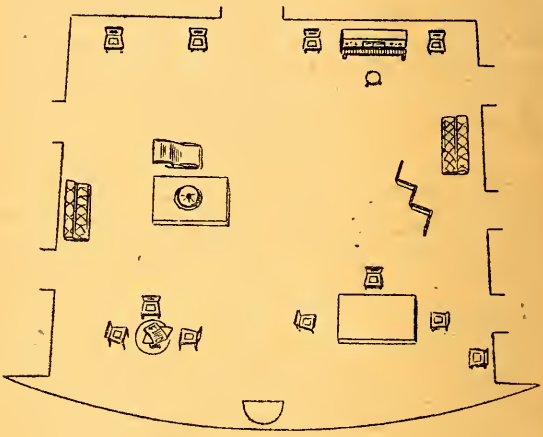

Saló d' una fonda de balneari segons l' anterior croquis

ESCENA I

*L'*AUREA *y la* FAUSTINA

(La primera apareix asseguda a l'esquerra, al costat de la taula de lectura. Llegeix un periòdic ab la llista

dels banyistas. Moments després d'aixecar-se'l teló, deixa'l periòdic y diu:)

AUREA

En tota la llista de forasters, exceptuant el tío Virgili, no he llegit un sol nom conegut. Quasi tots són castellans.

FAUSTINA

No comprenc com an el seu senyor pare se li ha ocorregut portarnos an aquest recó de món! Tant bé com estariam ara a la nostra propietat de la costa, o bé lluny: als Pirineus, a Cerdanya.

AUREA

Tant als Pirineus com a Cerdanya estariam lo mateix que en aquest balneari; una mica menos de calor, però també rodejats de gent plena d'etiquetas y compliments.

FAUSTINA

Què va que no li agradan, á vostè, els joves ceremoniosos?

AUREA

Sí: presos en conjunt són simpàtics, ben educats; sobre tot quan van de viatge, que acostuman presentar-se modestos. Peró, individualment, ja son un altra cosa, y més si's titulan de la bona societat. Aquests són insufribles, fatuos, carregosos, insoportables. Acostuman usar una fraselogía elevada, però buida de sentit comú, ab pretensions de gent llesta, infinitament superior an els de la classe menestrala.

FAUSTINA

Té vostè moltíssima rahó: ni per un ull de la cara's troba avuy en día un jove de caràcter y de personalitat propia.

ESCENA II

Els mateixos, DON LLEÓ, *un* CAMARER, *y desseguida l'*ENRIQUETA.

(Don Lleó apareix pel fondo seguit del camarer, que li pren el sombrero y el bastó y els posa sobre una cadira. Parla ab duresa an el criat.)

LLEÓ

No's molesti, home: no'n tinc necessitat: m'ho sé fer sol.

CAMARER

Permeti-m, senyor capità, que li pregunti si está content de l'habitació.

LLEÓ *(ab sequedat)*

Si no n'estés de content ja li diría.

CAMARER

Quan temps pensa passar aquí el senyor capitá?

LLEÓ *(brusco)*

Tot el temps que'm dongui la gana.

CAMARER

Menjaràn vostès aquí?

LLEÓ

Me sembla que vostè es molt curiós.

CAMARER

Sols desitjava saber-ho per mor de senyalar els llocs. Tenim hostes molt distingits.

LLEÓ

Vostè n'està segur?

CAMARER

Li garanteixo.

LLEÓ

Alashoras posi-ns una tauleta apart: no m'agrada menjar al costat de gent desconeguda y massa alta.

CAMARER

Que per desgracia el senyor capità's troba malalt?

LLEÓ *(cada vegada més frèstec)*

No. El que està malalt de la llengua es vostè?

CAMARER

Gracias a Déu, no, senyor.

LLEÓ

Sent aixís abstinguis de tota pregunta indiscreta.

(Se dirigeix cap a l'Aurea.)

CAMARER *(apart en el fondo)*

(Aquest home es un erissó!)

AUREA

Has fet bé la siesta, papà?

LLEÓ

No he pogut aclucar l'ull, no més pensant que'l teu oncle es aquí.

FAUSTINA

Està mol desitjós de fer las paus ab vostè!

LLEÓ

Ja'ls conec els modos que té de fer las paus. *(Al camarer.)* Y què eran aquells brams que se sentían fá poc per aquí baix?

CAMARER

Era'l coro *La Lira,* que s'ensajava en el saló. Dintre de pocs días darem un concert instrumental y vocal y un ball.

LLEÓ

A l'establiment?

CAMARER

Sí, señor. Ja poden vostès tenir tota la seguritat de que aquí no s'hi aburriràn pas. Quasi totas las nits s'organisan petitas festas.

LLEÓ *(furiós)*

Valenta perspectiva!

CAMARER

Y tots els istius s'hi concertan també aquí alguns casaments. *(Mirant á l'Aurea.)* Las aiguas d'aquestas valls diuen que son molt matrimonials.

LLEÓ

Pot prescindir vostè de més detalls. *(S'asseu al costat de las senyoras.)* Afortunadament aquest pabelló's troba en ple jardí, separat del bullici de l'hotel.

CAMARER *(retrocedint)*

Després de tot, aquí tampoc els mancarà companyía. precisament té una d'aquestas habitacions un advocat de Barcelona que acaba de arribar y que ara's passeja pel jardí.

LLEÓ *(a crits secs)*

Y a mi què? Deixi-m en pau d'una vegada!

CAMARER *(aturdit, però amable)*

Sí, senyor, sí: vostè serà complascut! *(Anant-sen cap al fondo.)* Què un erissó! un porc senglar es això!

LLEÓ

Em carrega un home tan xerraire! Fillas mevas, feu-me'l favor de no amistar-vos ab ningú. A las casas de banys, per regla general, no se sab ab qui's tracta, y un cop feta la coneixensa vos pot resultar algun importú que acostuma enganxar-se com las manxiulas.

AUREA

Me sembla que aquí no's corre perill de fer cap mena de coneixensa!

FAUSTINA

Ni de tenir aventuras amorosas!

LLEÓ

Vostè es natural que no! Encara que, segóns ha dit aquest xerraire *(senyalant al camarer)*, las aiguas d'aquí predisposan al matrimoni.

CAMARER *(ficant-se a la conversa)*

Sí, senyors; y que no respectan edat ni sexo. El capità por rebre, y la senyora no está segura.

FAUSTINA

Senyoreta!

CAMARER

Raó de més! Senyora... dic, senyoreta: no's planyi l'aigua.

LLEÓ

Prou!

(Surt per la porta n.º 5 l'Enriqueta, aixerida cambrera, ab els sombreros y sombrillas de l'Aurea y la Faustina, que posa sobre la taula de la dreta.

ENRIQUETA

Senyoreta: quins vestits s'han de treure dels mundos?

AUREA

Papà: que estarèm molt temps aquí?

LLEÓ

No ho sé, filla meva. Però jo no torno a casa sense haver arreglat la qüestió ab mon cosí.

FAUSTINA *(sospirant)*

Ay! Alashoras sí que va llarg!

LLEÓ

No ho crec. Tenim cita aquí avuy, y precisament per aixó hem fet venir el senyor magistrat, y confío en que ab bona voluntat tot s'arreglarà.

AUREA *(a l'Enriqueta)*

Sent aixís, trégui dels mundos lo més necessari.

(Mutis Enriqueta per la porta n.º 5.)

ESCENA III

Els citats, en CARLOS, *en* RICARDO, *y desseguida l'*ENRIQUETA.

CARLOS *(pel foro, dirigint-se al camarer)*

Està ocupada aquesta taula?

CAMARER

Sí, senyor.

(En Carlos s'asseu a la taula de la dreta. Surt pel foro en Ricardo, sense bigoti, rapat, vestit de criat, ab el sobretodo den Carlos al bras. Es treu el sombrero y es queda á la porta ab respectuosa actitut.)

Em permet el senyoret que li pregunti si li agrada l'habitació?

CARLOS *(sense fer cas del camarer y mirant a l'Aurea)*

Quina xicota més bonica! Això es de primera!

CAMARER

El senyoret pensa passar molts dias aquí?

CARLOS

Això dependeix...

CAMARER

No li mancaràn distraccions: tenim balls, concerts, jocs, tota classe de festas. No hi ha ball en que no's concertin alguns matrimonis. Las aiguas hi son tant propensas al sant sagrament...

CARLOS

Vol dir?

CAMARER

Miri: al poble, á la parroquia, han tingut de posar-hi tres vicaris més perquè no donavan l'abast.

CARLOS *(baix)*

Qui es aquella senyoreta?

CAMARER *(baix)*

La senyoreta Selva. Són aquí ab el seu pare y una senyora de companyía. Es un bon partit, segons diu la criada. Si prén las aiguas aquesta, es granota al cove: irremisiblement es casa.

CARLOS

Ah!

CAMARER

El senyoret menjarà aquí?

CARLOS

Naturalment. Guardi-m lloc a la taula, al costat d'aquesta senyoreta! *(Li dona propina.)*

CAMARER *(ab to de protecció)*

S'hi farà tot lo possible! *(Mutis foro.)*

CARLOS *(fent ostensiblement senyas an en Ricardo)*

Acosta-t!

RICARDO *(sumís)*

Qué desitja'l senyoret?

CARLOS

La petaca.

(En Ricardo treu la petaca de la butxaca del sobretodo y li dóna.)

Las estenallas.

(En Ricardo li dóna las estenallas d'escapsar cigarros puros, y n'escapsa un que n'haurà tret de la cigarrera y se'l posa a la boca, dient abans:)

Foc!

(Al sentir la paraula «foc!», en Lleó, l'Aurea y la Faustina's giran sobressaltats. En Ricardo encendrá una cerilla que la donarà an en Carlos. Aquest encendrà'l cigarro. En Lleó, que haurà mirat varias vegadas an en Carlos, dirà a l'Aurea y a la Faustina:)

LLEÓ

Ni'l gran Mogol!

CARLOS *(baig an en Ricardo)*

Vaig a veure si la conquisto.

RICARDO *(tiesso)*

No tanta confiansa! El senyoret vol alguna altra cosa?

CARLOS *(ab ínfulas de gran sènyor)*

Posi-m el balancí aquí, y gronxi-m mentres llegeixo els diaris.

LLEÓ *(á las senyoras)*

Aquest es un português, un finxado!

(En Ricardo acosta'l balancí. En Carlos s'aixeca, s'arregla y es dirigeix a la taula de Don Lleó.)

CARLOS

Vostès em permetràn que prengui un periòdic?

LLEÓ *(de mal humor)*

Es vostè molt dueño.

(S'aixeca, fa senyas a las dònas que'l segueixin, y se'n va pel fondo.)

CARLOS *(a la Faustina)*

Vostè dispensi: pendré l'*Ilustració Artística!*

FAUSTINA

(s'aixeca ab altivesa y se'n va cap al fondo dient:)

Li beso la mà.

CARLOS *(a l'Aurea, que recull la labor)*

Sentiría vivament l'haverlos destorbat, y en tal cas demano a vostès mil perdons!

AUREA *(aixecant-se y mirant-lo altivament)*

Beso a vostè la mà! *(Inclinació de cap.)*

RICARDO *(reconeixent a l'Aurea)*

Verge santa!

CARLOS *y* AUREA

(girant-se sorpresos al sentir la exclamació den Ricardo)

Què hi ha?

RICARDO *(apurat)*

Res... deia... Verge santa! Quin temps tant hermós que fa!

(L'Aurea deixa caure un llibre. En Carlos y en Ricardo, tots a la una, s'ajupen per cullir-lo. En Ricardo li guanya la ventatja, el cull y el dóna a l'Aurea.)

AUREA

El seu criat ha sigut més llest que vostè.

CARLOS *(ab to altiu, senyalant an en Ricardo)*

Es que està més acostumat a doblegar-se.

RICARDO *(fent el tonto)*

Però en saber galantejar á las senyoras, el senyoret es el meu mestre.

AUREA *(després d'examinar an en Ricardo)*

Em sembla que'l conec a vostè?

RICARDO *(orgullós, tornat-se vermell, apart)*

(Ay la mare! Sempre m'he temut que'ls meus endàmits em denunciarían!)

AUREA *(seguint mirant an en Ricardo)*

Ara crec recordar. Vostè va servir accidentalment un dinar a casa! Era camarer del restaurant...

RICARDO *(aixafat, ràpit)*

Camarer... això es... sí, senyora.

AUREA

Oh! tinc una bona memoria per recordar els criats.

(Mutis pel fondo.)

CARLOS

(mirant an en Ricardo ab compassió y confiansa)

Pobre xicot! T'ha aixafat! Camarer! Criat!

RICARDO *(ab igual to)*

Aixó mateix et dic! Pobre xicot! La teva manera de conquistar es assombrosa. Has fletxat a tota la familia, que fins han fugit a la desbandada.

CARLOS *(donant-se aires de senyor)*

Eh, no tanta confiansa! No s'oblidi vostè que soc el seu amo.

(En Ricardo s'asseu sobre la taula y balanceja las camas.

RICARDO

Y tu olvidas el que's deu al criat d'un senyor que's respecta y es fa respectar. Mira, m'han donat un allotjament a dalt de las golfas que no hi puc passar dret, y per finestra una claraboya; sense aire respirable, un forn, ont s'hi asfixia un, y encara m'han previngut que quan l'Hotel sigui ple, tindrà de dormir ab mi'l criat de la casa.

CARLOS

Aixís tindràs companyia.

RICARDO

Per solventar això se m'ha ocorregut una idea. Diré que ets sonàmbul; que necessitas un guardià per las nits, y dormiré en el teu cuarto sobre un sofà.

CARLOS

Y jo diré que pateixes de la mania de las grandesas. Els criats ja se sab que dormen a las golfas. Per què't llogavas per criat?

RICARDO

Sí? Doncs espera. Si'm fas passar per monomaniàtic, jo et faré passar per boig, y li contaré tantas bogerías a la criada d'aquesta senyoreta, que ja estàs fresc si pretens fer-li l'amor.

CARLOS

Vaja, home, no siguis estrany!

RICARDO

Que't creus que no tinc ulls a la cara? La senyoreta Selva es una preciositat, de las xicotas més graciosas y més bonicas que he vist!

ESCENA IV

Els citats y la ENRIQUETA *per la porta n.º 5*

(En Ricardo salta repentinament de la taula y adopta una actitut sospitosa.)

CARLOS *(altaner)*

Això en boca de vostè es una inconveniencia. La senyoreta pel senyor. Pel criat *(senyalant a l'Enriqueta)* la criada. *(Mutis foro.)*

(En Ricardo's queda mirant a l'Enriqueta, la que a l'esquerra recull alguns objectes dels senyors. Pausa breu.)

RICARDO

Déu n'hi dó! No es pa que se'n puguin fer rosegons, ni molt menos. Es bonica, vostè!

ENRIQUETA *(coquetejant y jugant ab el davantal)*

Favor que vostè'm fà!

RICARDO

Pura justicia.

ENRIQUETA

Vostè es molt amable.

RICARDO

Y vostè molt simpàtica.

ENRIQUETA

No tant com vostè.

RICARDO *(apart)*

(El meu nou ofici sembla que també té las sevas ganguetas!)

(En Ricardo segueix a la dreta de la taula, y l'Enriqueta a l'esquerra, y devora an en Ricardo ab els ulls.)

ENRIQUETA *(apart)*

(Es molt guapo y molt simpàtic, no hi ha dubte!)

RICARDO *(apart)*

(Ja'm tuteja ab els ulls!) *(Alt, acostant-se an ella, ab mimo.)* Em dic Ricardo!

ENRIQUETA

Y jo Enriqueta.

RICARDO

Em permet vostè que li digui Gloria?

ENRIQUETA *(salamera)*

Ay! ay! no tant! Però a vostè no es possible negar-li res. Y digui-m, es casat?

RICARDO

Que'n faig cara?

ENRIQUETA

Però tindrà promesa?

RICARDO

No he promès res a ningú.

ENRIQUETA

Vol dir que no té cap *lío*? cap trafegot?

RICARDO

Però per què tant sols pensa cosas dolentas de mi?

ENRIQUETA

Per què? per què?...

RICARDO

Digui, per què?

ENRIQUETA

Perquè fa una cara de tunante y llaminer, que se'm figura que es un pillet dels de marca major!

RICARDO

Mercès tantas!

ENRIQUETA

Miri, té de saber que estava resolta avuy mateix a anar-me'n dels amos perquè n'estic fins aquí dalt: el senyor es un capità de cafres, inaguantable, y com que'l criat se n'ha anat, jo també estava decidida a despedir-me; però desde que vostè ha entrat a la plassa que he cambiat de parer y em quedo.

RICARDO

Decisiò que celebro moltíssim y estimo.

ENRIQUETA *(el toca del costat)*

Sols per vostè.

RICARDO

Enriqueta, que'm fa pessigollas!

ENRIQUETA

Y ara remullem la nostra amistat *(agafa una ampolla de conyac que hi haurá sobre la taula)*, y de passada, el posaré al corrent dels secrets del negoci.

RICARDO

Hi ha negocis secrets!

ENRIQUETA *(senyalant l'ampolla)*

Domec extra cinc estrellas. El capità tanca'l tap ab clau; però apretant aixís, crac! s'obre desseguida.

(Ho fa com marca.)

RICARDO

Admirable! Vostè es una alhaja!

ENRIQUETA *(que haurà omplert una copa)*

Vaja, begui!

RICARDO

No, no, una altra hora! *(Fent el desdenyós.)*

ENRIQUETA

Al menos tasti-l!

RICARDO

Alashoras tastem-lo. Primer vostè; begui la part de dalt.

(L'Enriqueta beu la meitat de la copa y la dóna an en Ricardo, que se l'acaba.)

ENRIQUETA

A la seva salut.

RICARDO

A la seva. *(L'Enriqueta torna a tapar l'ampolla. Apart.)* (Primera ganga! Conyac de mòmium! Però per això es de primera!)

ENRIQUETA

Ah! Es fumador?

RICARDO

Ni cap xemeneia.

ENRIQUETA

Alashoras vaig a buscar-li un Murias.

(Mutis rapidament per la porta 2.ª)

RICARDO

Segona ganga. Cigarros de l'Havana d'arròs. Aquests amors incipients van a fer-me relliscar per la pendent del crim! Se m'ocorre una idea! Enviaré per la criada un saludo a l'única dòna que m'ha trasvalsat el cervell! *(S'asseu y escriu depressa.)* «Un desconegut saluda a sa estimada. Si no endevina qui es, pregunti-ho a la criada!» *(Posa'l paper dintre d'un sobre. Torna l'Enriqueta per la porta núm. 2 ab un gran cigarro a la mà.)*

ENRIQUETA

Aquí'n té un de capità general; fins porta faixa!... Es del caixó dels dias de festa!... L'escapso?

(Va a fer-ho ab las dents)

RICARDO

(Li dòna un petit cop a la cara com qui li fa una festeta. Ella ab las dentetas escapsa la punta del cigarro, desseguida'l dòna an en Ricardo, y aquest se'l fica a la butxaca.) Zas! ja està escapsat! En ma vida havía fumat un cigarro escapsat per una guillotina de perlas. *(Treu el cigarro y li fa un petò.)* Ara un favor, cara de cel.

ENRIQUETA

Digui:

RICARDO

Aqui té dèu pessetas, y encarregui al jardiner que li fassi un ram ben bonic. Una vegada'l tingui, posi-hi a dintre aquesta carta, y entrégui-l a la seva senyoreta.

ENRIQUETA

Si se n'entera en Nabucodonosor, pobres de nosaltres!

RICARDO

Qui es en Nabucodonosor?

ENRIQUETA

El capità, el papà, que armarà un escàndol. Però què no farà una per amor?

RICARDO

Per amor?

ENRIQUETA

Oh! conec el panyo! He estat dos anys a casa d'una bailarina! El ram de flors es el preàmbul de negociacions més sèrias, l'embaixada de l'amor, com diriam; y a mi com introductora d'embaixadas sempre'm cobrava la comissió. El seu senyoret dèu ser un corrido de primera y fa cara de bastant rumbós; però ab mi no necessita vostè fer pactes ni partir propinas. Per vostè faré això y molt més; però li previnc que si'ns atrapa l'amo digui an el seu senyoret que's prepari. *(Li envia un petó posant-se'ls dits a la punta dels llavis, y lleugera desapareix pel fondo.)*

RICARDO

El senyoret? com s'entén? Però, es natural, no'm recordava de que soc el criat. Millor: aixís, si torna el ram, el desairat serà ell. *(Es frega las mans en senyal d'estar content. S'asseu a la taula de l'esquerra, de cara al públic, y es posa a llegir un periòdic.)* Veiàm què hi ha de nou a la política?

ESCENA V

En RICARDO, *l'*ISIDORO, *la* JULITA *(després el camarer)*

(L'Isidoro y la Julita, vestits de viatge, entran pel fondo.)

ISIDORO

Deuen ser aquí. *(Mira las portas.)* Si al menos sapigués jo quin es el quarto que tenen? *(Toca an en Ricardo per l'espatlla.)* Digui, jove!

(En Ricardo's tomba. Queda terriblement sorprès de veure a son oncle y cosina. Tot d'una s'amaga la cara ab el periòdic, y desseguida's tapa'l cap ab un tovalló que hi haurà sobre la taula.)

RICARDO

Ells aquí! Horror!

ISIDORO

Què té, jove? Mal de queixal?

(En Ricardo a correcuita's lliga'l tovalló per la cara, gemegant continuament.)

RICARDO

Oh!... ay!... ay!... ay!... oh!...

(Surt el camarer per la porta núm. 2.)

JULITA

Pobre jove!

ISIDORO

Sols desitjava saber l'habitació que ocupa el capità don Lleó de la Selva.

(En Ricardo, tapant-se més la cara, li senyala ab el bras extès el quarto núm. 2.)

CAMARER

El senyor capità? No hi es, però vindrà desseguida. Prenguin assiento.

(L'Isidoro y la Julita s'hauràn quedat en el fondo, arreglant uns papers. An en Ricardo:)

Que-t fan mal las barras?

RICARDO

Huuum!... ah! ay!...

CAMARER

A pesar d'aquests ays y uys, no hi ha raó per fer servir de cataplasmas els tovallons de l'establiment.

(D'una revolada li pren el tovalló.)

RICARDO

Bruto!

(S'aixeca'l coll de l'americana, es posa el mocador davant de la cara y es gira d'esquena a la Julita y a l'Isidoro.)

JULITA *(compassiva)*

Papà, fés que li portin un calmant al pobret!

RICARDO

(Queixant-se s'aixeca, y a grans gambadas se'n va al quarto n.º 6.)

ISIDORO

Mira, Julita: no crec que la nostra entrevista ab el senyor de la Selva duri molt; pero mentrestant entreten-te llegint periòdics. *(Mutis per la porta n.º 2.)*

JULITA

(S'asseu en un balancí, pren una revista y la fulleja.)

Aquests bons senyors de la Selva's desfan pel papà:

vaya una ocurrencia fer-nos venir aquí per donar fi a la seva reconciliació! *(Fixant-se en una ilustració.)* Ah! *Joventut*... sempre porta alguna cosa interessant!

ESCENA VI

La JULITA *y en* CARLOS

CARLOS *(apart)*

(Bravo! una altra sílfide!)

(La Julita veu an en Carlos, y llesta es taparà la cara ab l'ilustració, de manera que no pugui coneixe-la.)

JULITA *(apart)*

(Si es el meu ajudant d'escombrar!)

(En Carlos es coloca darrera d'ella.)

CARLOS *(apart)*

(Em venen ganas de provar fortuna!)

JULITA *(apart)*

(Pobret! Evitemli la confusió de trobar-se altra vegada davant meu.)

(En Carlos s'acosta a Julita, que no li deixa veure la cara.)

CARLOS

Vostè dispensi. Em permet, senyoreta, que prengui assiento?

JULITA

Per què no?

CARLOS

(S'asseu a l'altre costat de la taula, y procura inutilment veure la cara de Julita.)

Que potser la molesta l'aire corrent? vol que tanqui la porta?

JULITA

No, senyor! gracias! *(Es venta ab l'ilustració. Pausa.)*

CARLOS *(mirant el periòdic.)*

Joventut. Es una magnìfica ilustració: articles sensats, gravats bonics, y fins serveix per ventar-se.

JULITA

Efectivament, es una ilustració molt útil! *(Pausa.)*

CARLOS

Segons se veu, vostè vol guardar l'incògnit!

JULITA

Es possible.

CARLOS

Però se serveix d'una màscara molt impropia.

JULITA

En què's funda?

CARLOS

En que amaga joventut ab *Joventut.*

JULITA

Té gracia! Però d'ont ha tret vostè que jo soc jove?

CARLOS

Soc inteligent en la materia. Aquesta maneta...
(La Julita amaga rapidament la mà esquerra, que tenia sobre'l vestit.)
Ya es fòra... Però hi queda un peuet.
(La Julita amaga també rapidament el peu.)
Oh! per amagar totas las sevas bellesas necessitaria vostè un periòdic com *La Tribuna* de Nueva York.
(La Julita gira bruscament el balancí, y es posa d'esquena an en Carlos.)
Sospito que li faig nosa! Haig d'anar-me'n?

JULITA

No soc jo qui pugui donar-li ordres. Desgraciadament no puc moure-m d'aquí... Espero una persona.

CARLOS

Ah! vaja! ja ho comprenc! una cita. Vostè l'estimarà molt?

JULITA

Naturalment.

CARLOS

Quin mal efecte fa trobar-se al costat d'una senyoreta hermosa y sentir dels seus llavis que té una cita ab un altre.

JULITA

S'espantarà vostè si'm veu.

CARLOS

Ah que no? Permeti-m.
(Prova de treure-li l'ilustració ab que's tapa la cara.)

JULITA *(detenint-lo)*

Fassi'l favor d'estar quiet.

CARLOS

Estem completament sols. *(Joc escènic entre'ls dos.)*

JULITA

Raó de més per què vostè no sigui atrevit!

CARLOS

Las petitas aventuras d'aquest gènero són la distracció y vida dels balnearis.

JULITA

A mi aquestas distraccions no'm resultan, ni accepto la vida d'aquests balnearis!

CARLOS

Potser no vingui'l que vostè espera! Hi han homes tant infiels! ¡Vamos! deixi-m veure la cara! Tingui compassió! Li prego!

JULITA

Tingui!
(Rapidament gira'l balancí y llensa l'ilustració. En Carlos, atontat, s'aixeca d'un salt.)

CARLOS

Déu del cel! ¡Oh! oh! oh!

JULITA

Jo volía evitar-li aquest susto; però vostè no ho ha volgut! *(Gronxant-se suaument.)*

CARLOS

Què's pensarà vostè de mi?

JULITA

Que es un *me gustan todas*. La regla general dels homes, tots són igual.

CARLOS

Senyoreta, no sé com explicar-li la meva confusió.

JULITA

Sí, ja ho veig sense necessitat de que m'ho expliqui.

CARLOS

M'ha xafat!

JULITA

Com l'altra vegada. Jo'l crec a vostè capàs de tot.

CARLOS

De tot?

JULITA

De tot. Per això serà millor que me'n vagi a trobar el meu papà. *(S'aixeca.)*

CARLOS *(també aixecant-se)*

Senyoreta: voldria demanar-li un gran favor, però no m'atreveixo.

JULITA

Doncas miri: fins ara no m'ha semblat pas vostè tant curt de gènit.

CARLOS

Per amor de Déu li demano que no digui a ningú la meva conducta vergonyosa.

JULITA

Ningú ho sabrà.

CARLOS

Oh, gracias! Això prova que vostè no te mala opinió de mi.

JULITA

Si vostè'm promet esmenar-se, esborraré'l seu passat.

CARLOS

Oh! ja pot esborrar, senyoreta, ja pot esborrar! Com a pago d'aquest favor, si m'ho permet, li faré companyia tot lo dia.

JULITA

Perque vegi vostè si soc bona... li permeto.

(En Carlos li besa la mà.)

CARLOS

Oh! gracias! ¡Quina ditxa!

JULITA

Però ey! en presencia del meu papà!

CARLOS

Ah!

JULITA

Que vostè ho pasi bè!

(Depressa fa mutis per la porta n.º 2.)

CARLOS *(parat)*

Aquesta xicota serà la meva dona, o del contrari moriré solter. Soc un home afortunat! *(S'asseu.)*

ESCENA VII

En CARLOS, *en* LLEÓ, *l'*AUREA, *la* FAUSTINA *y l'* ENRIQUETA: *pel fondo.*

(Quedant-se un moment en últim terme drets. En Lleó porta un hermós ram de flors a la mà.)

LLEÓ *(per en Carlos)*

Qu'es aquest?

AUREA

Sí, papà, aquest.

FAUSTINA

Aquest!

ENRIQUETA

Sí, aquest. *(Apart.)* (Fugim abans no esploti la bomba!) *(Mutis porta n.º 5.)*

FAUSTINA

Quin atreviment!... un home que may ens ha sigut presentat ni sabem qui es. Això es escandalós!

LLEÓ

(S'acosta an en Carlos amagant-se'l ram a darrera)

Cavaller! *(En Carlos s'aixeca molt atent.)* Soc el capità Don Lleó de la Selva, y no tinc l'honor de coneixe-l.

CARLOS

Jo'm dic Carlos Sunyol, y celebro molt de conèixer a vostè.

LLEÓ

A mi tant se me'n dóna que ho celebri com que se n'alegri *(ab to agre).*

CARLOS *(assombrat)*

Vostè'm permeterà...

LLEÓ

Jo no li permeto res! He sigut jove y conec el llenguatge de las flors.

CARLOS

Doncas jo en aquet llenguatge mut no hi entenc absolutament res!

LLEÓ

Digui que vostè no ho vol compendre! Què es això? *(Li presenta bruscament el ram, que me li planta als nassos. En Carlos recula una mica sense descompondre-s ni perdre la calma.)*

CARLOS

Flors! y per cert molt hermosas!

FAUSTINA

Quin descaro!

LLEÓ *(cada vegada més violent)*

Ja que vostè es tant galan, li prego que busqui un altre camp d'operacions. No m'agrada que'm bombardegin a ma filla ab flors.

CARLOS

Senyor capità, això ja no fa flaire de flors, sinó de reconveniment, y no arribo a compendre com puc haver merescut aquesta reconvenció de vostè.

LLEÓ

No es vostè qui ha enviat aquest ram a ma filla?

CARLOS *(sec)*

Jo? no.

AUREA

No?

FAUSTINA

No?

LLEÓ

No? alashoras?... Aurea, no m'has dit que aquestas flors te las havía enviat el senyor?

AUREA

Efectivament, ab aquests versos. *(Entrega an en Lleó la carta den Ricardo.)*

LLEÓ *(llegint)*

«Un desconegut saluda a sa estimada. Si no endevina qui es, pregunti-ho a la criada.»

CARLOS

Bueno! Alashoras pregunti-ho a la criada. Ben clar li diu.

FAUSTINA

Ja ho havem fet.

AUREA

El criat de vostè va entregar el ram a la meva cambrera.

LLEÓ

A veure si'n treurem l'aigua clara d'una vegada.

CARLOS

El mateix desitjo jo! *(Cridant an en Ricardo.)* Ricardo! Ricardo!

ESCENA VIII

Els mateixos y en RICARDO *per la porta núm. 6*

RICARDO

Que'm crida el senyoret?

CARLOS

Què es això d'aquest ram de flors? Es cosa de vostè?

RICARDO

Ah! un ram de flors! *(fent el desentès).*

CARLOS

Sí. D'ont ha sortit?

RICARDO

Dèu haver sortit de casa'l jardiner. Vaig donar-lo a la cambrera pera la senyoreta.

CARLOS

A sant de què vostè va atrevir-se...?

RICARDO

Vaig pensar...

CARLOS

Què va pensar? Un criat no té de pensar res. Que li vaig manar jo?

RICARDO

Directament, no, senyor; però com an el senyoret li agrada tant regalar flors, especialment a las senyoretas guapas, y sent la senyoreta més que guapa bonica, vaig pensar obrar conforme als seus ideals.

CARLOS

Ja ho sent el senyor capità.

RICARDO

Las flors son ara tant abundantas y tant baratas... que es una llástima que's perdin.

CARLOS

Ja ho veu d'ont ha sortit; y es que'l xicot es un tros curt de gambals. Espero que s'haurà convensut de la meva ignocencia. *(An en Ricardo.)* Però'l que es a vostè no l'aguanto ni un minut més. Posar-me a semblant compromís davant d'aquesta familia! Desde avuy queda despatxat! Busqui-s colocació!

RICARDO *(suplicant)*

Però senyoret, tant de cop y volta y fòra de casa! Jo ho vaig fer ab la més bona intenció del món, ab fi de bé!

CARLOS

Ja li he dit. Els criats com vostè no'm convenen.

(Mutis per la porta núm. 6)

LLEÓ *(fregant-se las mans de satisfacció)*

A n'aquest l'hem xalat! *(An en Ricardo.)* Però vostè'm fa llàstima!

AUREA

Verdaderament el que ha carregat ab el mort es aquest pobre jove! Vaig a aliviar la seva situació. Tingui. *(Li dóna un bitllet de cinc duros.)*

RICARDO *(confós)*

Oh! senyoreta, no! no dec acceptar...

AUREA

Prengui aquest diner, que ara no li vindrà malament. *(Li posa'l bitllet a la mà y el prèn maquinalment.)*

RICARDO

Un milió de gracias, senyoreta! Vostè es un àngel! *(Apart.)* (He guanyat vint y cinc pessetas més; però aquestas las faré posar en un quadro ab marc d'or.)

(Mutis depressa per la porta núm. 3.)

LLEÓ

Ja ho veyeu! A lo que estas exposada, filla meva, si no'm tinguessis a mí! Creu-me! aquest senyoret es un corrido, pero'l criat val un imperi. Em recorda un assistent que vaig tenir quan era tinent! Ja! ja! ja! Encara avuy em venen ganas de riure quan penso en aquell xicot! Ja! ja! ja!

ESCENA IX

Els mateixos, en VIRGILI, *y desseguida en* RICARDO

VIRGILI *(pel fondo)*

Ja! ja! ja! Deixa-m riure també a mi, y aixís serem dos.

LLEÓ *(furiós)*

Llamp de Déu!

VIRGILI

Celebro molt trobar-te de tant bon humor!

LLEÓ

Jo sempre hi estic, de bon humor, quan tu no'm fas enfadar.

AUREA *(ab mimos)*

Vamos, papaíto, sigui bo, pobret!

LLEÓ

Es que jo sempre en soc, de bo!

FAUSTINA

Deixem-los sols y potser es reconciliin! *(Se'n porta a l'Aurea per la porta núm. 5.)*

VIRGILI

Doncas bé, estimat cosí, no vull fer te enfadar més. He comprès que totas las nostras disputas y raons són una tontería!

LLEÓ

Això de tontería...

VIRGILI

Tinc culpa y desitjo arreglar-ho tot prometent-te d'aquí endavant no pescar cap més llagostí.

LLEÓ

Aixís convens en que'ls llagostins són peixos?

VIRGILI

Sí, sí! Menja-te'ls de gust per molts anys. Y ara dona'm la mà en senyal de bons amics.

LLEÓ *(donant-li la mà)*

Aquí la tens. No's perd res en provar. Si dec dir-te la veritat, es la primera vegada que't sento enraonar ab sentit comú.

VIRGILI

Eh! eh! eh! Què diu aquest... Callem!

LLEÓ

Camarer! *(cridant.)*

RICARDO *(per la porta núm. 3)*

A la orden, mi capitán!

LLEÓ

Jo no crido a vostè!

RICARDO *(tiesso)*

Ja ho sé, senyor capitàn; però'l camarer es a l'hotel, y si el senyor capitàn volgués alguna cosa...

VIRGILI *(ab intenció an en Ricardo)*

Noy, no't quadris tant, que no estás pas davant del ministre de la Guerra. Mon cosí per arribar a capità va necessitar martell y enclusa. Es un capità manaya.

LLEÓ *(ab arrebato)*

Calla, home inútil, parássit! Com t'atreveixes a parlar mal de la milicia?

VIRGILI

Es que tu no ets la milicia, sinó la malicia!

LLEÓ *(al punt de dalt)*

Prou, s'ha acabat.

VIRGILI *(tranquilament)*

Encara'm recordo de la primera vegada que vares venir ab llicencia. Eras abanderado. Ni cap pavo real quan desplega'l vano's passeja més ufanós que tu ho feyas ab l'uniforme. Et creyas ja un capità general... y ab prou feinas has arribat a capità sec.

LLEÓ

Cuidado, que en això hi soc molt susceptible. Vaig pendre'l retiro a causa del meu mal estat de salut! que, si no...

VIRGILI

La excusa del malalt!

LLEÓ *(donant un fort cop de puny a la taula)*

Quan un veterano ho diu, ningú té dret a dubtar-ne!

VIRGILI

Y quan ho diu un pagès de la terra baixa, sab el com y perquè ho diu! En tota ta vida no has sigut més que un busca-raons.

LLEÓ *(donant un salt)*

Busca-raons! Això es una ofensa que retiraràs!

VIRGILI

He vingut aquí ab las intencions més pacíficas; però tu prens a mal cada paraula y saltas com un gall inglès, però sense esperons.

LLEÓ

Y tu, ab aquesta cara de sant estantís, tens la fatxa d'un galàpat inflat!

(En Virgili s'aixeca y donarà un salt al mateix temps que un cop de puny a la taula.)

VIRGILI

Ea! ja n'hi ha prou! Volía tenir-te consideracions...

LLEÓ

El que tu vols es fer-me rabiar. Et conec. Y lo que

suara t'he dit ho retiro. Volía regalar-te llagostins, però ara te'ls espinyaràs!

VIRGILI

Com que tu no'm pots regalar cap llagostí, perquè són meus.

LLEÓ

T'enviaré'l desauci; el meu advocat se n'encarregarà.

VIRGILI

Jo també nombraré advocat y ho veurem. *(Pren el barret y el bastó an en Ricardo.)* Té, noy: aquí tens una pesseta.

RICARDO

Gracias: de qui fa enfadar an el senyor capità, jo no'n prenc propinas.

VIRGILI

De mal-agraits l'infern n'es ple. Aquest també està guillat. *(An en Lleó, ab to d'amenassa.)* En el tribunal ens veurem las caras.

(Mutis foro.)

ESCENA X

En LLEÓ *y en* RICARDO

RICARDO

Fa mal fet el senyor capità d'enfadar-se. Els disgustos no són bons a ningú.

LLEÓ

També tens raó. *(Apart.)* (Em sembla un jove entenimentat.) *(An en Ricardo.)* Y què vas a fer ara? *(El uteja.)*

RICARDO

No ho sè!

LLEÓ

Vaig a fer-te una proposició. Ahir vaig despatxar el criat. Vols entrar al meu servey?

RICARDO

Un servidor servir a casa seva?

LLEÓ

Per què no? quin inconvenient hi ha? No estás sense colocació?

RICARDO

Sí, però...

LLEÓ

No'm vinguis ab embuts. *(Cridant.)* Vols o no?

RICARDO *(reculant y quadrant-se)*

A la orden!

LLEÓ

Però entenem-nos: et vull un més a prova.

RICARDO

La seva confiansa m'honra molt, senyor capitàn!

LLEÓ *(ab rudesa)*

Deixa-t de compliments, que són ximplerías, y escolta. Tinc costum de que'ls meus criats tinguin cert aire militar. Ab aixó ja ho tens entès; molt *paso ligero* y *rompan filas* quan sigui necessari.

ESCENA XI

*Els mateixos y l'*ENRIQUETA *per la porta núm. 5*

LLEÓ

Aquesta minyona t'enterarà de tot y et donarà l'uniforme del criat despedit, y desseguida formaràs a las filas. Has comprès?

RIÇARDO

A la orden!

(Mutis en Lleó per la porta núm. 2.)

(Apart.) (Si el patró dels sants embolics no m'ajuda, ara sí que m'he ficat al mitj del fanc!)

ENRIQUETA

Ricardito! Pots estar content d'haver trobat tant aviat casa.

RICARDO

Em sembla que'l capità es un orangután!...

ENRIQUETA

Una mica fréstec, sí; però si sabs seguir-li la veta y em-motllarte an el seu gènit, tot va bé. Per lo que toca al cuidado de la casa, deixa-m-ho per mi.

RICARDO

Sí, ja sé que vostè sisa tot lo que cau a les seves mans.

ENRIQUETA

Bada, que sempre seràs pobre! Aviat ho apendràs tu també. Vina, Ricardito!

(Mutis porta núm. 5.)

RICARDO *(sol)*

Bona perspectiva! Però jo no dec abandonar aquesta aventura! Per arriscada y atrevida que sigui, no ho serà massa sent feta pel president del club dels esbogerrats!

(Mutis porta núm. 2.)

ESCENA XII

*L'*AUREA *y desseguida la* FAUSTINA

(L'Aurea surt del quarto núm. 5 ab papers de música a la mà. S'asseu al piano y fulleja las partituras.)

AUREA

Veig que aquests senyors són fòra, y aixís podr tocar una mica el piano.

(Surt la Faustina del mateix quarto y es passeja p saló.)

FAUSTINA

Senyoreta Aurea...

AUREA *(sense girar-se)*

Senyoreta Faustina!

FAUSTINA

No puc treure-m del cap allò de las flors! Y si'l cri hagués rebut l'ordre d'enviar-li'l ram? Y si aquest jov advocat l'estimés en secret?

AUREA

Si fos aixís, el despreciaria! Un senyor que per ta poca cosa deixa'l seu criat a la lluna de Valencia, indigne de que ningú'l serveixi.

FAUSTINA

Ah! vostè es jove y encara no sab las tonterías qu fa fer l'amor!

AUREA

Jo perdonaria las més graves bogerías; però ex geixo que un home tingui caràcter, enteresa y valo

(Ab to declamatori

FAUSTINA

Ah, sí!... Aixís dèu ser l'home! També fa temps e vaig trobar un pel meu camí. Vaig oblidar a tot l món perquè sols ell ocupava enterament el meu co Y jo no feya més que plorar sobre'l seu pit. *(Plora.)*

AUREA *(sense girar-se)*

Y ara, per què plora?

FAUSTINA

Perquè'm va confessar que no podía ser el me espòs!

AUREA

Qui s'hi oposava?

FAUSTINA

La dòna y quatre fills que tenia. Era casat.

AUREA

Ah!

FAUSTINA

Y ara'n té sis, tots grassos y bons.

(Afligida se'n va pel foro.)

L'Aurea toca la Polonesa X de Liszt o la pessa que convingui, mentres no sigui vulgar.)

ESCENA XIII

L'AUREA *y en* RICARDO

(Entra en Ricardo, per la porta núm. 1, ab vestit de rayadillo semblant an el que portan els soldats de quartel, mànigas y pantalons estrets y curts, efecte ridicol.)

RICARDO *(mirat-se)*

Aquest traje resulta impossible; el difunt era més petit y estava més magre.

(Escolta y veu a l'Aurea.)

Ah! Ella!

(Escolta ab gust, y diu desseguida alt:)

Preciosa música! La Polonesa X de Liszt!

(o la pessa que sigui.)

(L'Aurea para de tocar y s'entregira.)

AUREA

Desde tant lluny pot vostè llegir-ho?

RICARDO

Oh! tinc molt bona vista!

(S'estirarà continuament las mànigas.)

AUREA *(girant-se del tot)*

Jesús Déu meu! Quina fatxa! Com va vestit?

RICARDO

Bastant ridicol! El senyor capità es tant amable que m'ha pres al seu servey; però, sigui dit sense vanitat, es veu que'l meu antecessor era menos bon mosso que jo. Però això poc hi fa: el principal objecte es que estem sols y que tinc de dir-li quelcom de gran importancia per vostè.

AUREA

Pera mi no hi pot haver res de gran importancia.

RICARDO

Doncas ha de saber que'l seu senyor pare desitja casar-la molt aviat.

AUREA

Ja!

RICARDO

Ho he sentit casualment fa una estona. Vol casar-la ab un jove que es de l'art del pagès, perquè cada any recull una munió de carbassas als examens.

AUREA *(enfadada)*

Doncas las que li donaré jo no li cabràn a casa. Farà negoci.

RICARDO

El senyor capità vol fer prevaldre tota la seva autoritat de pare.

AUREA *(S'aixeca altiva)*

Està bé. Vostè m'ha donat compte del que ha sentit y ja n'hi ha prou! Y ara sàpiga que'm disgustan soberanament certas confiansas.

(En Ricardo agafa ab repentina resolució'l ram de flors que havia quedat sobre la taula.)

RICARDO

Senyoreta, lo millor serà que li confessi tot.

AUREA

Em sembla que vostè es una mica fluix de llengua.

RICARDO

Aquest ram de flors es per vostè.

(L'Aurea l'agafa y se'l mira)

Però l'obsequi no ve de part de l'advocat.

AUREA

Doncas de qui?

RICARDO

De mí.

AUREA *(tirant el ram als peus den Ricardo)*

Desvergonyit!

RICARDO

Y encara no es això tot, sinó que no soc criat de ningú, ni ho he sigut may.

AUREA

Verge santíssima! Un boig! *(Va per tocar el timbre.)*

RICARDO

No s'alarmi ni s'espanti, senyoreta. No té necessitat de cridar a ningú. Aquesta vegada tampoc m'ha conegut?

AUREA

Però qui es vostè?

RICARDO

El seu vis-a-vis!... El del ball de casa'ls senyors de Fàbregas... El seu veí de taula en el buffet!...

AUREA

Ah! el del dístic! El senyor de...

RICARDO

Quadras; son atent rendit y segur servidor...

(saludant-la)

AUREA

Com volia vostè que'l reconegués fet un carnestoltas? Jesús María Josep, y quina fatxa!

(Es posa a riure.)

RICARDO *(procurant compondre-s el traje)*

La veritat es que aquesta indumentaria no dèu favorir-me gens.

AUREA

Però a què ve aquesta nova bogería?

RICARDO

Desitjava sortir de l'eterna monotonía de l'home desvagat, fent quelcom original, y a l'efecte vaig representar el paper de criat del meu amic. Però en això de que'l seu senyor papà s'enamorés de mi y quasi a la forsa'm fes entrar al seu servey, ab això sí que no hi tinc art ni part.

AUREA

Bé! però y ara?

RICARDO

Estic a prova... Un més passa desseguida.

AUREA

Oh! Què tranquil que és, vostè! Que's figura que hem de viure plegats a la mateixa casa? Impossible.

RICARDO

També té raó vostè. Vaig a confesar-ho tot al seu papà!

AUREA

Vostè s'en guardarà prou! Fariam un pa com unas hostias! Furiós, fòra de sí, per la calaverada de vostè, seria capàs de fer alguna barbaritat y de desgraciar-lo! No'l coneix a n'el papà.

RICARDO

Bonica perspectiva!

(Se sent a Don Lleó cridar desde'l quarto núm. 2.)

LLEÓ *(dintre)*

Joan... Joan... Jan!...

AUREA

Fassi per manera que'l despatxi. No crec que li sigui gens difícil.

RICARDO

Faré tots els possibles!

ESCENA XIV

Els mateixos y en Lleó

LLEÓ *(desde la porta núm. 2)*

Vaya una manera de fer el sord! Las orellas més dretas, quan jo't cridi, y no fer-me desganyotar! Entre'l conyac al meu quarto, y tingues entès que sé exactament el que hi ha a l'ampolla!

RICARDO *(ab descaro)*

Què s'ha figurat de mí, el senyor capità?

(Agafa l'ampolla de conyac y la posa a la safata.)

LLEÓ

Ja tornas a replicar sense que t'ho demanin. Mut, sord y cego. Aquesta es la teva consigna.

RICARDO

A la orden! Però sàpiga que jo soc un home honrat, y m'indigna que vostè ni ningú sospiti de que'm bec el seu conyac. Això'm subleva!

AUREA

Ab una puntada de peu ara mateix me'l tirarà al carrer!

(En Lleó, furiós, avansa sobre en Ricardo; però, tot d'una, repentinament, cambia d'actitut y li diu ab amabilitat:)

LLEÓ

Bravo, xicot! Ben xafat! Un antic militar no dèu tolerar jamay la més petita ofensa. Tu tens l'orgull de l'honor, y de l'honor ben arrelat. Aixís m'agrada. Ets digne d'una recompensa. Després entra y beuràs una copeta. Y, ara, *media vuelta á la derecha, paso redoblado, mar!...*

(En Ricardo dirigeix una mirada a l'Aurea y dóna la mitja volta, marcant quatre passos militars; y tornant a posar-se de frente, li diu:)

RICARDO

Encara'm queda alguna cosa per dir-li, *mi capitán!*

LLEÓ *(enfutismat)*

Què tens que dir-me? Veyam!

RICARDO

Vostè acaba de cridar-me Jan, y a mi'm varen batejar ab el nom de Ricardo. Ofendria als meus pares y als meus padrins si deixés batejar-me de nou.

AUREA *(apart)*

(Ara sí que l'engega a passeig!)

LLEÓ

Això es propi d'un bon fill! Honrar pare y mare...

RICARDO

Y padrins.

LLEÓ

D'aquí endavant et cridaré Ricardo. Tens res més que dir-me?

RICARDO

Per ara no, senyor.

LLEÓ *(a l'Aurea)*

Aquest es tot un home. Aixís m'agradan a mi.

(An en Ricarao.)

Ja no't prenc a prova sinó definitivament, y et pujo de dos duros la soldada.

(Mutis per la porta núm. 2.)

RICARDO *(ab la safata a la mà)*

Com més anem menos valem. Això s'embolica y...

AUREA

Em temo que acabi malament.

RICARDO

Y jo també.

LLEÓ *(desde dintre)*

Però... que no ve aquest conyac? vatua'l món!

AUREA

No té més remey que portar-li!

(En Ricardo mou el cap sense moure-s.)

RICARDO

Si no puc! Allí dintre hi ha'l magistrat Lapeira.

AUREA

Y això què hi fa?

RICARDO

Friolera! Es el meu oncle, y si'm coneix, bonic fandango s'armaria!

AUREA

Vaig a treure-l de l'apuro.

(Crida a l'Enriqueta.)

Enriqueta! Enriqueta!

ESCENA XV

Els citats, l' ENRIQUETA *y desseguida'l* CAMARER

ENRIQUETA *(per la porta núm. 1.)*

Senyoreta!

AUREA

Porti això an el papà!

(L'Enriqueta pren la safata de las mans den Ricardo mirantse-l amorosament.)

ENRIQUETA

Ab molt de gust.

(Mutis per la porta núm. 2.)

RICARDO

Gracias, senyoreta. Al costat de vostè, tant bona, tant magnànima y tant noble, jo'm trobo horriblement petit!

(Es fa fosc de mica en mica.)

AUREA

Però amic meu; si ha fet una solemne tontería! y segurament no serà la darrera!

RICARDO

Sent aixís vostè no'm condemna? Vol donar la mà a n'aquest pobre pecador, en senyal de perdó?

(L'Aurea reflexiona un instant, se'n riu, y ab repentina resolució li allarga las dugas mans, que en Ricardo las hi agafa besant-las varias vegadas ab profusió.)

AUREA

No es possible guardar-li rancunia! Tingui!

(Apareix el camarer pel foro ab un quinqué encès a la mà. Veu els dos, y es queda parat. Després de remenar el cap, deixa'l quinqué sobre la taula, y contempla la parella ab maliciosa rialleta. Desseguida baixa la llum, tus, y a l'anarse-n diu:)

CAMARER

Casas de banys, casas de b....s. Sembla que això crema per dins!

(L'Aurea retira las mans espantada.)

Oh poder de las aiguas sulfatadas arsènico-sòdicas-matrimonials!

(Mutis foro.)

AUREA

Per Déu! què pensarà aquest home?

RICARDO

Està vist que no li ocasiono més que disgustos!

AUREA

Efectivament!

ESCENA XVI

Els mencionats, la JULITA *y l'*ENRIQUETA *per la porta núm. 2*

ENRIQUETA

Aquí té la senyoreta.

RICARDO

Ma cosina!

(Sorprés, d'un salt s'amaga darrera'l biombo. L'Enriqueta donarà forsa al quinqué, quedant l'escena iluminada, y desseguida fa mutis per la porta núm. 1.)

JULITA

La conversació d'aquests senyors s'anima un xic massa, y el meu papà m'ha pregat que vingués a fer-li companyia.

AUREA

De lo que m'alegro molt, per tenir tan amable companyera. Fassi el favor.

(Se gira vers en Ricardo, però no'l veu; y s'assentan a la taula de la dreta.)

Vostè, senyoreta, sempre viatja ab el seu papà?

JULITA

El papà quasi sempre se me'n porta. Estic tant sola, a casa!

AUREA

No té cap germanet?

JULITA

No, senyoreta; sols un cosí, a qui estimo molt.

(En Ricardo's deixa veure del públic darrera del biombo, però de manera que las noyas no'l puguin veure y expressant successivament ab pantomima 'l seu goig o'l seu disgust.)

AUREA

Y qui es el seu senyor cosí?

JULITA

Per desgracia encara no es ningú. Els meus papàs opinan que es un cap sense cervell, desballestat ab calaveradas.

(En Ricardo fà reverencias, donant las gracias.)

Però a mi'm sembla que arribarà a ser alguna cosa. Ara té una bona colocació.

AUREA

Quina classe de colocació es?

JULITA

Ah! no ho sé! s'ho té molt callat! Segurament voldrà donar-nos alguna agradable sorpresa.

AUREA *(agafant la mà a la Julita)*

Y aquest cor no fà més que llensar sospirs pel fugi tiu: eh?

JULITA

Parlant-li ab franquesa, no!

(En Ricardo posa la cara molt trista.)

AUREA

No? *(ab alegria).*

JULITA

Al principi'm figurava estar terriblement enamorada d'ell, no poder soportar la seva separació; però, desde que es fòra, apenas si m'he recordat d'ell.

AUREA

Ojos que no ven, corazón que no siente!

JULITA

Si tinc de dir la veritat, alguna vegada he somiat el seu bigoti, que era l'únic que m'agradava de debó. El portava aixís, tirat enlaire, que donava gust de veure-l. Però ell es massa boig!

AUREA

Véu? a mi m'agradan els homes que se surtin de lo vulgar, de la regla general; que fassin alguna cosa de extraordinari; que tinguin iniciativa, que's distingeixin, que siguin originals.

JULITA

Llàstima que no conegui'l meu cosí!

ESCENA XVII

Las mateixas, el CAMARER, *desseguida en* LLEÓ, y *després* l'ISIDORO

CAMARER

(Surt per la porta núm. 1 ab un servey de tè en una safata.)

Senyoreta! puc servir el tè aquí?

AUREA *(a la Julita)*

Si a vostè li sembla bé, podem anar-lo a pendre allà fòra al jardí.

(S'aixecan.)

JULITA

Ab molt de gust; y li podré contar moltas extravagancias d'aquest boig.

(Mutis foro, seguidas del camarer. En Ricardo, enfilat

damunt del sofà, las veurà sortir per damunt del biombo.)

RICARDO

Mireu com s'explica la gateta moixa!

(Al voler baixar fa caure'l biombo ab un gran soroll.)

LLEÓ *(desde la porta núm. 2, ab barret y bastó)*

Llamps y trons! Què fas aquí, xicot?

RICARDO

Volía... volía retirar una mica aquest biombo, y ha caigut.

(Torna a aixecar-lo.)

LLEÓ *(calmat)*

Ah, vamos! Això li pot passar a qualsevol!

(Parlant ab algú de dintre.)

Asumpto arreglat, no'n parlem més, senyor magistrat: baix la seva responsabilitat, ara mateix vaig a buscar a mon cosí.

(Mutis pel fondo. Entra l'Isidoro per la porta núm. 2, y es queda admirat de veure an en Ricardo.)

RICARDO

Se n'ha anat... Ara sí que jo també me'n vaig!

(Va per fer mutis per la porta núm. 1.)

ISIDORO

Ricardo!

RICARDO

Tardis piulastis!

(Admirat.)

ISIDORO

Tu aquí y ab aquest traje?

RICARDO

Es el meu uniforme.

ISIDORO

Que has sentat plassa?

RICARDO

Sí senyor! Faig de criat!

ISIDORO *(no entenent-ho)*

Criat de què?

RICARDO

Serveixo!

ISIDORO

Fill meu! arribo a creure que estàs esperitat!

RICARDO

Però, tio, sigas conseqüent. No volías que treballés?

ISIDORO

D'això'n dius treballar?

RICARDO

Tu diràs si'l respallar la roba, o neteijar el calsat, es divertir-se.

ISIDORO

No tens cura: ets boig rematat.

RICARDO

Perquè treballo? El treball ennobleix!

ISIDORO

Ara mateix agafas els trastets y te'n vens a casa ab nosaltres.

RICARDO

Faria un mal paper abandonar el servey, sense despedir-me.

ISIDORO

Ni un moment més puc permetre aquesta comedia indigna.

RICARDO

Ho agafas malament: als Estats Units els fills dels milionaris portan maletas a las estacions.

ISIDORO

Vés-te'n allà, si vols fer el ximple. Això es treure la feina als pobres! El senyor de la Selva's podria figurar que soc còmplice en aquesta calaverada.

RICARDO

Mira, vés-te'n aviat: procuraré fer desseguida un parell de etzegalladas de las grossas perquè'm despatxi.

ISIDORO

Jo t'hi ajudaré. Explicaré'l cas a Don Lleó en quatre ratllas que li entregaràs tant bon punt jo sigui fòra. Aixís no tindràs necessitat de fer cap ximplería y podràs sortir d'aquí decorosament sense anar disfressat.

RICARDO

Està bé, tiet. Escriu la carta. Jo, per més seguretat, deixaré això a las foscas!

(Apaga'l quinqué, y queda la escena fosca.)

ISIDORO *(ab tó d'amenassa)*

Y desseguida a casa! Ho sents?

(Mutis per la porta núm. 2.)

RICARDO *(sol)*

No hi ha com els parents carinyosos!

(Va per sortir pel fondo, y d'un bot recula al veure arribar las noyas, amagant-se altra vegada darrera'l biombo.)

Altra vegada ellas!

ESCENA XVIII

En RICARDO, *l'*AUREA, *la* JULITA, *y desseguida l'*ENRIQUETA. *Després en* CARLOS

AUREA *(pel fondo, ab la Julita)*

Fà bastanta fresca, a fòra.

RICARDO *(apart)*

(En cambi, jo cremo!)

AUREA

Això sembla una gola de llop. Dispensi-m un moment; vaig a que portin llum.

(Mutis porta núm. 5.)

(La Julita avansa a las palpentas.)

JULITA

L'Aurea es una senyoreta encantadora.

RICARDO *(apart)*

Gracias a Déu que de la seva boca n'ha sortit una paraula halagadora!

(Aixeca'l biombo y fa fressa al voler caminar. La Julita, espantada, se deté.)

JULITA

Què ha sigut, això?

(Al retirar el biombo, frega ab una clau y fa un soroll extrany que alarma a la Julita. L'Enriqueta surt del quarto núm. 1 y atravessa l'escena a las palpentas.)

Ay, quina por!

(S'aixeca las faldillas y puja damunt d'una cadira.)

Això està ple de ratas y gats!

(L'Enriqueta rasca un misto ab la capsa y no pot encendre-l. En Ricardo, agafat ab el biombo, se'n va davant del quarto núm. 4. En sent allí deixa'l biombo davant de la porta y desapareix.)

RICARDO *(apart)*

Ah! quina idea! M'amago en el quarto de la senyoreta Faustina. Allà ningú vindrà a trobar-m'hi!

JULITA

Per allà s'ha mogut alguna cosa! Sembla una casa encantada.

ENRIQUETA *(apart)*

(En aquell quarto hi ha llum... Veyam...)

(Palpant se dirigeix fins al quarto núm. 6, l'obre y el torna a tancar d'una revolada.)

Jesús! L'advocat que's vesteix!

(En Carlos surt precipitadament del núm. 6, en mànigas de camisa, cordantse l'ermilla.)

CARLOS

Enriqueta! Enriqueta!

(Arriba, a las foscas, fins a la cadira sobre la que's troba la Julita. Aquesta salta a terra y ell l'agafa.)

No sigui tant escrupolosa, dòna, que no serà la primera vegada que vostè veu un home en mànigas de camisa.

JULITA *(apart)*

(Si es altra vegada'l meu ajudant!)

CARLOS

Enriqueta, estimada Enriqueta; vostè ha de fer-me un gran favor.

JULITA *(ab veu fingida)*

Ab molt de gust!

CARLOS

Ja dèu saber que fa poc han arribat el magistrat Don Isidoro Lapeira y sa filla... Ay! Enriqueta! No's pot figurar el que l'estimo!

(En el seu entusiasme, pretén abrassar-la.)

JULITA *(reculant)*

Què fa, senyoret?

CARLOS

Dispensi. Oh! no anava per vostè, sinò per aquella senyoreta.

JULITA

Doncas abrárssi-la an ella y no a mí!

CARLOS

Si no sé ont s'ha ficat. Ab ella sempre jugo a fet y perdo.

JULITA

Sí que es desgraciat!

CARLOS

Molt! Però vostè, que es una noya aixerida, llesta' no podría fer per manera que aquesta senyoreta sortís un moment al jardí?

JULITA

Ara, ab aquesta fosca, no crec que ho fassi!

CARLOS

El mateix he pensat jo! Si al menos fes lluna!

JULITA

Però què vol dir-li?

CARLOS

Això corre del meu compte y crec que a vostè res li importa! Per si acàs, he preparat una carta. Tingui: vol fer el favor d'entregarli en secret? Sobretot que no se n'enteri'l seu papà.

JULITA *(prenent la carta)*

Per què no prefereix donar-li la carta vostè mateix?

CARLOS

No sigui llonza! Si jo pogués fer-ho, es natural que no recurrería a vostè.

(Li dóna diners.)

Tingui: aquí té un duro. Compri-s una bruseta de seda.

(Surt l'Enriqueta per la porta núm. 1 ab dos llums. L'escena queda sobtadament iluminada. Quadro. L'Enriqueta a l'esquerra ab el llum a la mà, en Carlos al centre, y la Julita a la dreta. En Carlos, esverat, mira a l'Enriqueta.)

Enriqueta!!

ENRIQUETA *(tremolant)*

Jesús! Senyoret! Per què'm mira d'aquest modo?

CARLOS

Qui es la que...?

(Se gira cap aont es la Julita, mentres l'Enriqueta

deixa'ls llums y se'n va per la porta núm. 1 movent el cap.)

JULITA

La llonza, soc jo!

(Saluda graciosament.)

CARLOS

Déu del cel! Per quan guardèu els llamps? Senyoreta, tingui llàstima de mi y torni-m la carta!

JULITA *(ficánt-se-la a la butxaca)*

Ho sento, però ja l'he entregada.

CARLOS

Aixís tota la responsabilitat es de vostè. Jo me n rento las mans.

JULITA

Ja's veu! com que encara no s'ha acabat de vestir.

CARLOS

Veritat! Y li he fet una declaració d'amor en mànigas de camisa! Als peus de vostè!

(Se'n va per la porta núm. 6, fent una profonda reverencia.)

JULITA

Verdaderament es poc afortunat ab mi! tot li surt al revés! Què m'haurà escrit?

(Treu la carta y llegeix.)

«Demà, de frac, clak y sabatas de xarol, aniré a visitar al seu papà. Confio que vostè accedirà a la demanda acceptant la visita. Fassi-m de procurador.»

(Se guarda la carta.)

Quin advocat més curt de gènit! No necessitava escriure que vindría de frac, perquè'm sembla que no's fan las visitas ab mànigas de camisa!

ESCENA XIX

La JULITA, *l'*ISIDORO *y desseguida* ENRIQUETA

ISIDORO *(de la porta núm. 2, ab una carta a la mà)*
Sola, filla meva?

JULITA

Sí, papà. Aquí passan cosas extraordinarias. Creume: no'ns hi quedem; entornem-nos-en a casa.

ISIDORO

No he vingut més que per compromís. Crec haver enllestit: per lo tant, ara mateix ens en anirem. Prepara-t.

(Se disposan per anar-se'n. L'Enriqueta traspassa l'escena anant del núm. 1 al núm. 5.)

Fa un moment que he deixat aquí un criat. Aont s'haurà ficat?

ENRIQUETA

No sabría dir-li!

ISIDORO

Es igual. Fàssi-m el favor d'entregar-li aquesta carta.

ENRIQUETA

Serà servit, senyor magistrat.

ISIDORO

Sobretot no se'n descuidi, perquè es de molta importancia.

(A Julita.)

Y ara, filla meva, lo més logic, per que no'ns fassin quedar, serà que'ns en anem a la francesa.

JULITA

No serà una descortesía, papà?

ISIDORO

Ja donarèm una excusa ab una targeta. Cuita, cuita; sinó se'ns escaparà'l tren y es el darrer que passa al vespre.

(Mutis la Julita y l'Isidoro pel foro. L'Enriqueta s'acosta a la llum y llegeix el sobre de la carta.)

ENRIQUETA

Pel senyor de la Selva! Però per quin? Perquè'ls senyors de la Selva son dos: el manso y el fiero. Més que tonta que soc! Pel meu amo no serà, tota vegada que ara s'acaban de deixar. Serà per l'altre, pel panxa contenta de Don Virgili.

ESCENA XX

*L'*ENRIQUETA, *en* SANTIGAO *y desseguida en* VIRGILI

SANTIAGO *(pel fondo)*

Buenas, Enriqueta!

ENRIQUETA

Hola, Santiago! Vens com l'anell al dit! Aquí tens una carta pera'l teu amo!

SANTIAGO *(Pren la carta)*

Y aquí hay una tarjeta para el suyu!

ENRIQUETA

Això es un cambi de papers ab tota solemnitat.

SANTIAGO

Pues. El capitán acaba de dejarnus esa... y ya cumprenderás purquè... El señor magistradu quiere hablarnus.

VIRGILI *(pel fondo)*

Ya m'ho pensava que'l trobaría aquí xerrant en lloc d'anunciar que venia. Es ben bé un cataplasma. Senyor Santiago, no serveix per res! Ont es el senyor magistrat?

ENRIQUETA

Acaba de marxar.

VIRGILI

Com s'entén! Alashoras per què m'envía a buscar?

ENRIQUETA

Aquí hi ha una carta seva.

(En Santiago li dóna la carta.)

VIRGILI

Per mí?

ENRIQUETA

Sí.

(En Santiago li tira petons ab els dits, d'amagatotis. Ella no'n fà cas y se'l mira ab despreci arronsant las espatllas. Fà mutis per la porta núm. 1.)

VIRGILI

Del magistrat! Què voldrà de mi?

SANTIAGO

Ahí se lu dirà.

VIRGILI

Quan jo dic que vostè es un solemne cataplasma!

(S'acosta al centro, vora la llum. Obra la carta y la llegeix a mitja veu. Remena moltas vegadas el cap. Mentrestant en Santiago es queda vers el fondo esquerra. Llegeix.)

«Tinc el dever d'innovar-li que'l meu nebot es el criat de vostè. Es una insensatès insolent!

(Petita pausa. Mira an en Santiago.)

»Li prego que'l despedeixi y que li mani que torni tot seguit a casa. Tots el gastos que per això li per-

vinguin jo'ls hi abonaré a nostra vista. Donant-li un milió de gracias, soc de vosté afectuós S. S.

Isidoro Lapeira.»

(Mira tot extranyat an en Santiago y torna a llegir la carta, no donant-se'n compte y remenant el cap. Apart.)

(Com pot ser! El meu criat, aquest tros d'ascle, nebot seu!)

SANTIAGO *(apart)*

(L'amu nun me saca lus ojus de encima. Estu huele á cuernu quemadu! Lu mejor serà que me escabulle!)

(Va a fer mutis.)

VIRGILI

Cavaller!

SANTIAGO *(apart)*

(Nun lu dije? Habrá truenus largus!)

VIRGILI *(gratant-se'l cap, apart)*

(Quin apuro!)

(Alt.)

Fassi'l favor, serveixi-s pendre assiento.

(Li acosta una cadira.)

SANTIAGO

Gracias, gracias: nun se mulesta: prefieru estar en pie, nun estoy cansadu.

VIRGILI

Fassi-m l'obsequi!

(En Santiago s'assenta, recelós, en una cadira, a l'extrem, mirant de reull an en Virgili.)

SANTIAGO *(apart)*

(Vamus á ver en qué parará todu esu. Me temu que ha olidu algu!

VIRGILI *(amable)*

Haig de manifestar-li que'm trobo ab vostè en una situació molt particular.

SANTIAGO

Ca! nun señor!

VIRGILI

Abans que tot me dispensarà si alguna vegada l'he tractat massa bruscament.

SANTIAGO

Oh! nun le hace!

VIRGILI *(rient)*

May podía imaginar-me las ocurrencias de vostè. Perquè, francament, el que vostè ha fet es imaginable.

SANTIAGO *(apart)*

(Ya pareció el peine!)

(Alt.)

¡Ay, señuritu! Crea usted que hoy solu le he tumadu dos cigarrus, nun más que dos, y pur tan poca cosa nun me despide usted.

(Se treu dos cigarros de la butxaca.)

VIRGILI

Si no parlo de despedir-lo, però sí que, si m'ho permet, l'acompanyaré a casa del seu tio.

SANTIAGO *(estranyat)*

A dónde?

VIRGILI

A Barcelona, a casa del seu tio.

SANTIAGO

Ah! tengu un tíu en Barcelona! Quién es ese tíu? Qué queire de mí ese tíu?

VIRGILI

Senyoret: prou fingir! Ho sé tot!

SANTIAGO *(apart)*

(En cambiu, yo nun sé nada!

(Alt.)

Me quedu gustosu con usted; nun queiru tíus.

VIRGILI

Cavaller: el seu tio ho pendria a mal.

SANTIAGO

Siendo así, tampocu queiru agraviar á ese tíu!

VIRGILI

Però com es que li va donar a vostè per semblant ocurrencia?

(No sabent que dir, en Santiago's grata el cap.)

Ab tot, respecto'ls seus assumptos. Pot ser es un secret de familia.

SANTIAGO

Sí, algu así debe ser. La cosa se va poniendu en claru *(no sabent ont es)*.

VIRGILI

Tinc de fer-li justicia. Ha representat el paper com un consumat actor. Y miri, no s'ofengui: moltas vegadas jo l'havia prés per tonto!

SANTIAGO

Yo tontu! Pues el que á mí me la pegue...! Ya'n debe de haber almurzadu!...

VIRGILI

El seu tio m'autorisat per anticipar-li'ls fondos que necessiti.

SANTIAGO

Tengu su bolsillu á mi disposición?

VIRGILI *(trayent la cartera)*

Sí, senyor.

SANTIAGO

Lo que hace mi tíu està bien hechu. Esu sí que es un tíu!

VIRGILI

En té prou, per ara, ab cent pessetas?

(Donant-las-hi.)

SANTIAGO

¡Cien pesetas! ¡veinte duros! Ya'n lu creu!

VIRGILI

Aquesta nit soparèm plegats ab alegría! Veritat que no tindrém criat, però ja'ns arreglarèm! Fins a després.

(Mutis foro.)

SANTIAGO

Hasta la vista!

(Sol.)

Estaré suñandu?

(Se pessiga brassos y camas.)

Nun! Sí, aquí están las cien pesetas! El misteriu se va aclarandu. Fuí abandunadu en la cuna y ahora se descubre todu.

(S'asseu al balancí donantse to, y encén un cigarro.)

Mientras tantu esperemus sentadu el resultadu!

ESCENA XXI

En SANTIAGO, *l'*ENRIQUETA, *y desseguida la* FAUSTINA

ENRIQUETA *(per la porta núm. 1, ab un parell de sabatas de senyora y altras d'home.)*

Aont s'haurà ficat en Ricardo? Tot el calsat està encara per llimpiar!

(Veu an en Santiago.)

Hola, Santiago! Anda, amigo! sembla que estigui a cal sogre! Si li atrapa'l capità!

SANTIAGO *(molt inflat, apart)*

(Por pocu me deju pescar pur esta! El matrimoniu hubiera sidu algu desiguall!)

(S'aixeca y li toca la cara en senyal de protecció.)

Hija mía, nun puedu casarme contigu; peru, si en algu puedu serte útil, lu haré cun muchu gustu!

ENRIQUETA

Però què es això, Santiago?

SANTIAGO

Un misteriu; una novela, queiru decir una historia extraordinaria. Probablemente fuí robadu pur unus gitanus siendu aún rapaciñu, y ahora han descubiertu mi paraderu.

ENRIQUETA *(Recula espantada, tocant-se'l front ab el dit.)*

Ay, Senyor! Quants n'hi ha a l'ombra quan el sol es post! A vostè la guilladura li ha donat per aquest cantó.

FAUSTINA *(pel fondo, prenent un llum)*

Enriqueta; fassi'l favor de dir a la senyoreta Aurea que, trobant-me molt cansada, me n'he anat al llit. Bona nit.

(Mutis porta núm. 4.)

SANTIAGO *(Molt finxat)*

Buenas noches, Faustina!

ENRIQUETA

Boig rematat!

(Mutis per la porta núm 5.)

ESCENA XXII

En SANTIAGO *assegut, en* LLEÓ, *l'*AUREA, *la* FAUSTINA, *l'*ENRIQUETA *y en* RICARDO, *aniràn sortint segons ho indiqui'l dialec.*

LLEÓ *(pel fondo, veyent an en Santiago)*

Y ara! Què fa vostè aquí, Sidi Mahomet Pachà? Es

dir que la seva feina es gronxar-se y empestar l'habitació ab el fum del seu caliquenyo?

(En Santiago's queda molt tranquil, tirant enlaire bocadas de fum. Treu la petaca y l'ofereix a Don Lleó.)

SANTIAGO

Son veguerus de la vuelta de abaju. Si usted gusta...

LLEÓ

Poca vergonya! Desvergonyit! Bribó! Al cap d'avall el meu cosí ha tingut de dar-te las dimisorias?... Au, al carrer!

SANTIAGO

Al contrariu, mi queridu capitán!

LLEÓ

Insolent!

(Ab intenció de pegar-li, s'abalansa contra d'ell.)

SANTIAGO *(S'aixeca y recula ab llestesa.)*

Dígame todu lun que quiera, pero nun me toca.

(Surt la Faustina del núm. 4, en enaguas y xambra, esverada y ab un candelero a la mà.)

FAUSTINA

Socors! Socors! Assistencia! Ca-pi-tà!... Un atentat! Protegeixi la meva virtut!

LLEÓ

Què? Aont? Què hi ha?

(Surt l'Aurea del núm. 5 ab l'Enriqueta, y totas dugas ab un candelero a la mà.)

FAUSTINA *(sofocada)*

Entro en el meu quarto sense sospitar res, em trec el vestit y em poso la xambra davant del mirall; y tot d'una veig al seu nou criat amagat darrera las cortinas.

(Surt en Ricardo del núm. 4.)

LLEÓ

Y per això crida y escandalitza d'aquesta manera?

(An en Ricardo.)

Què hi anavas a buscar en aquest quarto?

FAUSTINA

Venia per abusar!...

LLEÓ

Calli vostè, que no li pregunto.

(An en Ricardo.)

Digas: què hi anavas a fer allà dins?

RICARDO

Mi capitán... jo... jo... jo...

(Mira a l'Aurea.)

ENRIQUETA *(amatenta, auxiliant-lo)*

Jo vaig enviar al pobre Ricardo allà dins.

(An en Ricardo.)

Confessi-ho tot!

RICARDO

Sí, sí, tot ho confesso!

ENRIQUETA

Tenia, el pobret, un atac de mal de queixal!... y com en el quarto de la senyoreta Faustina hi ha'l botiquin de viatge...

RICARDO

Hi vaig entrar, y, al punt que la senyoreta va comensar a despullar-se, ens vam donar un susto!...

FAUSTINA

Don Lleó: li prego, per lo més sagrat, que despatxi aquest home. Es un llibertí!

AUREA

Sí, papà, despatxi-l.

RICARDO

Ho reconec, mi capitán: m'he guanyat honrosament aquest càstic!

LLEÓ

Quedas ja bastant castigat ab l'espant. Et quedas y... prou!

RICARDO *y* AUREA

Ay!

LLEÓ *(senyalant a l'Enriqueta)*

Si t'hagués arreplegat al quarto d'aquesta, d'una puntada de peu et planto al mitj del jardí; però tractant-se de vostè, estimada Faustina, crec en el mal de queixal.

FAUSTINA *(indignada)*

Senyor capità!

LLEÓ

Vés-te'n al llit, Ricardo. Aquesta nit en Santiago'm treurà las botas.

SANTIAGO *(donant-se fums de senyor, ab las mans a la butxaca.)*

Caballeru, lo sientu muchu, pero nun pudrá ser: esta noche comu cun mi amigu su primu, que antes era m amu!

LLEÓ

Que s'ha tornat boig, vostè?

SANTIAGO

Y comeremus langustinus!

LLEÓ

Del meu canal?

(Furiós.)

SANTIAGO

Del nuestru canal!

LLEÓ

Mira, gallego mal criat! sàpigas que'l que pesqui un llagostí de casa, li clavo una perdigonada. Ab això, ojo!

SANTIAGO

Los langustinus nun son carne ni pescadu!

(Ab mofa.)

LLEÓ *(fóra de sí, agafant un bastó y aixecant-lo sobre en Santiago.)*

Espera-t: veyam si seran garrotadas!

(Va per bastonejar-lo, y tots s'hi oposan. Quadro.)
(Teló ràpit.)

FI DE L'ACTE SEGON

ACTE TERCER

La mateixa decoració de l'acte primer

ESCENA I

La MARIANA *y l'*ISIDORO

MARIANA *(ab una labor de senyora, en el sofà)*

Es a dir, actuant de criat completament desconegut y ab gent estranya? Y es cert que l'has vist de librea?

ISIDORO

Volia emportar-me'l, però's va donar vergonya de que la Julita'l vegés ab aquella fatxa capàs de fer perdre a la nena totas las ilusions que pogués tenir sobre ell!... Era un verdader carnestoltas!

MARIANA

Allavors encara creus que segueix pensant en la Julita? Et recomano, Isidoro, energía, molta energía! Protegeix a la nostra única filla, salva-la de que caigui a las garras d'aquest monstre!

ISIDORO

Calma! calma!

MARIANA

Com vols que tingui calma una mare que veu la seva filla a las urpas del llop! Escolta bé lo que vaig a dirte! Prefereixo enterrar en vida a ma filla, veure-la monja, abans que donar el consentiment pera que's casi ab aquest canalla, desvergonyit!

ISIDORO

No t'enfadis. Si es el cas que aquest truan fassi la demanda, ja ho veuràs com ho arreglo. Però que no vingui això, calma, molta calma!

MARIANA

Aquest perdut no ha de posar may més els peus en aquesta casa. Ho sents? Per un may més!

ESCENA II

Els mateixos y en RICARDO, *pel fondo, elegantment vestit, molt alegre.*

RICARDO

Bon dia, tios! Ja torno a ser aquí! Altra vegada a la vora vostra! Al seno de la familia! Toqui-la, tio!

(Li dóna la mà.)

Un petó, tieta!

(Va per besar-li la mà.)

MARIANA *(donant-li un cop a la mà, apartant-se'l)*

Vés-te'n, fuig de davant meu, estrafalari! perdut!

RICARDO

Quan me'n vaig anar, en senyal de despedida vostè 'm va fer un petó, y ara just es que jo li torni en senyal d'arribada. Siguem lògics!

MARIANA

Ni en el dit petit! El que tindrías de fer, tarambana, es anar-te'n d'aquesta casa y no posar-hi may més els peus.

RICARDO

Deu me'n guard, tieta, de fer semblant bogería! Això sí que ho fóra, una bogería! Y vosaltres tampoc podriau resignarvos a no tornar-me a veure!

MARIANA

Però, Ricardo; a què va conduir-te aquesta darrera canallada? Quin profit n'has tret? Rebaixar-te a servir de criat!

RICARDO

Ay, tieta! Què no es capàs de fer un home, per amor?

MARIANA

Ab l'estirabot del teu amor ets capàs de marejar mitja humanitat! Deixa-ns tranquils!

ISIDORO

El cert es que la teva conducta es ridícola y reprobable!

RICARDO *(satisfet)*

Veritat que va ser una pensada original?

ISIDORO

Las tevas pensadas pecan d'insensatas: se semblan més a casos patològics de bogería que no a inventivas d'un cervell ben assentat. El nou Còdic civil castiga ab presó las tevas ocurrencias!

RICARDO

El Còdic Civil! Digas, aixís, que aquestas novas lleys castigan el treball. Això no pot ser. Dels meus actes, no fent mal a ningú, sols jo'n soc responsable, y el teu Còdic Civil no té dret a ficar-shi.

MARIANA *(a Isidoro, que no pot menos de riure)*

Isidoro: no'l sents? Si encara sembla burlar-se de tu! Díga-li quantas son quinze!

RICARDO

Es en va, tieta. Els escàndols, sermons y crits del meu darrer amo m'han acostumat tant an aquesta classe de vida, que per una orella m'entran y per l'altra'm surten. Millor serà que'm digueu aont es la Julita.

MARIANA

No es a casa.

RICARDO

Quina llàstima! *(S'asseu.)* Alashoras l'esperarè. Tinc totas las feinas fetas. Que tardarà molt?

MARIANA

Per tu no tornarà may més! Ab això...

RICARDO

Tío!!

ISIDORO

Ja ho has sentit. *(Senyalant a Mariana.)*

RICARDO *(ab aire de compassió y arronssant-se d'espatllas)*

Sí, sí; ja ho he sentit, y sembla impossible que sempre tinguis de fer lo que la teva dòna vol.

MARIANA

Sols et faltava que a las tevas ximplerías hi afegissis ser mal parlat y pocs modos.

ISIDORO

Sabs el que mereixes? que a garrotadas et fes ficar la llengua a una altra part. *(Enfadat.)*

RICARDO *(mirant-lo alterosament ab aire mofeta)*

M'apar que aquest matí no estàs de bon humor: et dèus haver llevat malament. Vaig a donar un tom pel Parque, y després tornarè.

(Agafa'l barret y se'n va cap a la porta del fondo.) Adiós!

MARIANA

Sí, sí! Adéu, adéu! La del fum! Ni may que tornis.

(En Ricardo retrocedeix.)

ISIDORO

Y ara què vols?

RICARDO

Em descuidava d'una cosa. Tinc l'encàrrec de saludar-vos afectuosament de part de la senyoreta Aurea de la Selva.

ISIDORO

Y de part de son pare'l capità no? *(Ab ironía.)* Què hi va dir a la meva carta?

RICARDO

A mi no me'n vares donar cap.

ISIDORO

No vaig poder trobar-te en lloc, y li vaig enviar per conducte de la seva criada. Et deuría tirar al carrer desseguida?

RICARDO

Que't pensas que tothom es com vosaltres? Al contrari: em va estrenyer la mà, dient-me que era un jove que no tenía preu.

MARIANA

De tant poc com vals.

ISIDORO

Es incomprensible!

RICARDO

Ningú es profeta a la seva terra! Aquí ningú'm fa cas!

MARIANA

T'equivocas. Els ximples com tu, els de la teva calanya, et tenen per una gran cosa.

ISIDORO

Fins et nombran president.

RICARDO

Ni'm doneu l'importancia que mereixo!

ISIDORO

Quina llàstima!

RICARDO

Y el més gran es que en els meus actes hi ha quelcom d'assombrós, y es que l'amor ha fet el miracle de convertir un gandul de naixensa en un model de laboriositat!

ISIDORO

Conec la teva laboriositat!

MARIANA

Que'n suaràs pocas de camisas!

RICARDO

Estic decidit a dedicar-me a l'estudi y a la freqüentació del teu bufet per al cap-d'avall ser un digne colega teu.

ISIDORO

Gracias per tant honor.

MARIANA

Sí, tu d'aquí a cinquanta anys et llicenciaràs y tot desseguida et farem jutge de la Vall d'Andorra.

RICARDO

No's xulegi, tieta, que tot vindrà pels seus passos comptats, y tant aviat com sigui casat em rebreu ab els brassos oberts!

(Despedint-se.) A reveure! *(Mutis pel fondo.)*

MARIANA

Encara segueix ab la deria de casar-se. Es una xifladura. *(Posant-se'l dit al front.)*

ISIDORO

Sí, sí: està ben desballestat de cervell! Però'l que no arribo a compendre, com el meu colega Sunyol s'avingués a emportar-se'l de criat!

MARIANA

Qui dèu ser ell! Per tal amo tal criat! Ja pots comptar! Un altre cap de casa! Dèu els cria...

ESCENA III

*Els mateixos, l'*ESCRIVENT, *y desseguida en* CARLOS

ESCRIVENT *(per la dreta)*

L'advocat Don Carlos Sunyol desitja enraonar ab el senyor magistrat!

(Fa entrar an en Carlos y se'n torna per la dreta.)

CARLOS *(de frac, barret de copa, corbata blanca y sabatas de xarol)*

Senyora, als peus de vostè. Li beso la mà. M'he permès fer-los una visita!

(L'Isidoro s'aixeca y li dóna la mà.)

ISIDORO

Sí que l'ha feta curta, vostè, la temporada de banys. Ha tornat desseguida.

CARLOS *(confós)*

En efecte... un assumpto d'importancia...

MARIANA *(s'aixeca)*

Vostès tindràn d'enrahonar las sevas cosas. No vull destorbar-los. *(Va per anar-se'n.)*

CARLOS

Al contrari, senyora; el que tinc de dir pertany a la seva jurisdicció! *(Disposant-se a parlar.)* Em! em! Molt respectable y distingida senyora: honorable senyor magistrat: Suposo que no necessito enterar-los sobre la meva professió, y crec que la millor recomanació ab que'm puc presentar a la senyora es dir-li que soc, desde fa molts anys, amic íntim del seu nebot Ricardo.

(L'Isidoro li dóna cops a l'espatlla ab ironia.)

ISIDORO

Bé, molt bé! *(Apart.)* (Aquest es nega!)

MARIANA *(ab severitat)*

Ara comprenc, estimat senyor advocat! estalviis tota paraula més d'aquest discurs. Estic molt disgustada ab vostè.

CARLOS *(sorprès)*

Disgustada ab mi, senyora?

MARIANA

Precisament estavam parlant de la seva complicitat inexplicable ab una de las majors calaveradas del nostre nebot!

CARLOS

Oh! Això no té importancia, es secundari, un fet aislat.

MARIANA

Vostè dispensi... Això es el principal. Y tingui vostè per entès que'ls còmplices del meu nebot em disgustan sobre manera, y tota mediació en son favor es inútil, perque soc inexorable. Beso a vostè la mà.

(Mutis per l'esquerra.)

CARLOS *(Es queda parat davant de semblant metrallada, seguint-la ab la vista.)*

Em sembla que ni esma he tingut per contestar al saludo de la senyora.

ISIDORO

No hi fa res. Però'l cas es, amic Sunyol, que vostè ha informat malament, y li veig la causa mitj perduda. L'atenuant de vostè es una agravant pel jutge!

CARLOS

Quina llàstima! Precisament avuy necessitava de la benevolensa de sa senyoría.

ISIDORO

Vostè vindrà per lo del meu nebot?

CARLOS

No, senyor. Porto assumpto propi. Soc advocat de mi mateix. Ab aquest incident he perdut el fil del meu parlament, y vaig a sintetisar, a ser breu. Venía a demanar a vostè la mà de la seva filla.

ISIDORO

En efecte, no podia vostè ser més breu.

CARLOS

Em sembla que no. La causa està per sentencia.

ISIDORO

Ha dit a la meva esposa quelcom de la seva pretenció?

CARLOS

La seva senyora m'ha deixat ab la paraula a la boca!

ISIDORO

Però al menos ho sabrà la meva filla?

CARLOS

Aquesta ja ho crec... Pot vostè interesarse per mi en aquest asumpto?

ISIDORO

Estimat colega: m'alegraria molt de tenir un gendre com vostè; però, respecte a ma filla, val més que vostè sigui'l seu propi advocat. Vaig a cridarla: Julita!

(Cridant a la porta de l'esquerra.)

CARLOS

Con tal de que no'm manquin arguments y frases apropiadas!

ISIDORO

Vostè, que ab tanta manya y eloqüencia ha defensat a tants delinqüents, no sabrà defensar-se a sí mateix?

(Se'n va rient per la dreta.)

CARLOS

Em fa més por una dòna que un lladre. No las tinc totas.

ESCENA IV

En CARLOS, *y la* JULITA *per l'esquerra*

CARLOS *(ab una profonda reverencia)*

Distingida senyoreta... vostè s'extranyarà de veure-m aquí?

JULITA *(ab frescura)*

De cap de las maneras. Com que m'ho va escriure!... *(Examinant-lo.)* Frac... sombrero de copa... sabatas de xarol...

CARLOS

Em vaig descuidar de posar a la carta la corbata blanca.

JULITA

Però la porta. *(Pren un aire més serio.)* Més, pera evitar tota mala inteligencia, dec dir-li que'm dic Julita y que soc la filla del magistrat Don Isidoro Lapeira!

CARLOS

Ay, senyoreta! Aquí mateix va comensar la meva mala sort ab vostè.

JULITA

Mala sort?

CARLOS *(preocupat)*

No, no: dispensi-m... vull dir... naturalment... al contrari. Ho veu? Y abans que no vingui una nova desgracia, o un incident imprevist, vaig a dir-li d'una vegada, y sense dilacions ni entorpiments, que l'estimo ab tota la passió de l'ànima y que desitjo'm concedeixi la seva mà. *(Pausa.)*

(Ab dolsura.) Julita! No'm contesta...

(Pausa més llarga, y tot d'una, ab vehemencia, li dirà:)

Vostè vol casar-se ab mi o no vol casar-s'hi?

JULITA

Per favor, no'm precipiti: això es *a boca de jarro,* y sàpiga que abans de contestar a vostè'm cal contestar a algú més!

CARLOS

Pot donar-me'l sí sense cap mena de temor: el seu papà ja hi ve bé.

JULITA

Del que m'alegro moltíssim. Però encara tinc d'enraonar ab una altra persona. Torni avuy mateix al mitjdia.

CARLOS *(trist)*

Com si ho vegés: hi sortirá algun destorb.

JULITA

Vostè no fassi'l perquè y eviti que ningú hi pugui posar cap obstacle.

CARLOS

Estigui tranquila. Me'n vaig a donar voltas pels claustres de la Catedral. No veuré a ningú, no diré una paraula a ningú, perquè no conec cap canonge ni 'm freqüento ab el clero; y, no parlant ab ningú, què vol que'm passi?

(Se dirigeix vers la porta del foro, mira el rellotge y recula.)

Quedem al mitjdia! Està bé! y quan es el mitjdia, en aquesta casa?

JULITA

Quan els manobres van a dinar.

CARLOS

Tinc tant mala sombra, que es molt possible que avuy els manobres hagin perdut la gana y no vagin a dinar en tot lo dia! *(Mutis fondo.)*

JULITA *(sola)*

M'agrada moltíssim! Ja li hauria donat el sí tot seguit; però fent això destrosso'l cor del pobre Ricardo.

Per donar-me provas d'amor ha fet aquest xicot verdaders sacrificis, treballs d'Hèrcules, y, francament, de cop y volta no puc ni dec donar-li un disgust tant gros. Li donaré la noticia suau, a petitas dósis.

ESCENA V

La JULITA, *l'*ISIDORO, *y desseguida en* LLOPIS *y en* VIRGILI

ISIDORO *(per la dreta)*

Y bé, filla meva, què tal?

JULITA

Papà, em sembla que aquest es el verdader, el que 'm convé.

ISIDORO

Y has sigut tan calladeta que t'has deixat enamorar a las mevas espatllas! Ah! dolenta! *(Li estira las orellas.)* Té! Té!

JULITA

Ay! ay! ay! Mira, papà; ha sigut impremeditat. Ni jo, que soc l'interessada, me n'he donat compte! Perdóna-m!

ISIDORO *(besant-la)*

Sigas ben felís, filla meva! Y ara vés a trobar a la teva mare y anuncia-li la gran novetat!

JULITA

Deu fassi que a la mamà li vingui bé y no's disgusti! En aquests darrers dias parlava tant den Ricardo, dels casaments, que tinc por que s'hi oposi. Ay! quins salts que'm dóna'l cor! *(Mutis per l'esquerra.)*

ISIDORO *(sol)*

En aquesta qüestió la meva dòna ha sigut diplomàtica, y, francament, no ha predicat en desert.

LLOPIS *(pel fondo)*

Fassi'l favor d'entrar. El senyor es aquí.

(Fa entrar an en Virgili y després se retira pel fondo.)

VIRGILI

Se'l saluda, senyor magistrat! El desertor torna a ser aquí.

ISIDORO

Ja ho sé, senyor de la Selva. Ja ha vingut a veure-m

VIRGILI

Per major seguretat jo mateix he volgut acompanyar-lo. Perquè vagi a saber de lo que es capàs, encara, un bútxara com aquest!

ISIDORO

Vostè es molt amable!

VIRGILI

Ara sigui dit entra nosaltres: no es veritat que es una mica curt de gambals, el seu nebot?

ISIDORO

Ca!, No senyor! Es llest, es perd de vista; y, ademés, un còmic consumat! Haurà fingit! El que es per mi un geroglífic es el perquè li va donar l'ocorrencia de llogar-se com a criat!

VIRGILI

Jo m'atreveixo a creure que ha sigut per qüestió de faldillas.

ISIDORO *(dubtant)*

Vol dir qüestió d'amors?

VIRGILI

Sí, senyor. L'Enriqueta es una xicota molt bonica molt viva y moltíssim llesta!

ISIDORO *(parat)*

Enriqueta? Y qui es aquesta Enriqueta?

VIRGILI

La cambrera de casa mon cosí.

ISIDORO

Això seria pitjor que taca d'oli! No tindria perdó de Déu!

VIRGILI

Jo li puc dir que anava darrera d'ella com un desesperat... Jo fins me temo que no li hagi donat paraula de casament!

ISIDORO

Ho dirà de broma, vostè, tot això, senyor de la Selva!

VIRGILI

Res de broma: en serio. Potser en un moment de febre!.. Ell beu d'amagatotis!...

ISIDORO

Això sí que no ho sabia! Es nou per mi!

VIRGILI

Encara no giro l'espatlla y pot agafar l'ampolla... ja hi som!

ISIDORO

No li faltava res més! Sembla impossible! Boig com es, el día que n'agafi una... Jesús, quin cataclisme! De totas maneras, li dono moltas gracias per lo que vostè s'ha molestat!... Digui: que li ha fet algun gasto?

VIRGILI

Li vaig donar cent pessetas y avuy ha tingut el capritxo de comprar-se un anell. Se l'ha posat al dit gros.

ISIDORO

Ont diu que'l porta?

VIRGILI

Al dit gros. Dèu ser moda.

(L'Isidoro mira an en Virgili com si dubtés del seu cabal judici.)

ISIDORO

Està bé. Fassi'l favor de pasar, que li abonaré aquests gastets. *(Senyalant la porta de la dreta.)*

YIRGILI

No corre pressa, don Isidoro.

(Mutis tots dos per la dreta.)

ESCENA VI

En SANTIAGO, *en* LLOPIS, *desseguida la* JULITA *y després la* MARIANA

(En Santiago surt pel fondo ab en Llopis. Anirà vestit ab grotesca elegancia; una flor grossísima en el trau, monocle, y una tremenda pedra de cul de got posada en un anell, que portarà en el dit gros de la mà dreta. Es presentarà molt presumit.)

SANTIAGO

Fijo meo, si el señor magistradu ahora está en ocupaciones, nun lu destorbes. Tengu tiempu, nun llevu prisa... y puedu esperar. Tome usted mi sumbreru... mi baston... Pur ahora nun necesitu nada más... Ah, sí; mira, mancebu: ¿nun tienes pur aquí una novela?

LLOPIS

No'n tinc cap. Però, si vostè vol, puc anunciar-lo a las senyoras.

SANTIAGO

Si las señoras están en casa. Tienes razón, muchachu, puedes anunciarme.

LLOPIS

Vol fer el favor de la seva targeta?

SANTIAGO

Mi tarjeta? Pues tarjetas de visita aun nun he tenidu tiempu de encargarlas. ¡Como aun nun sé cuncretamente quién soy y comu me llamu!...

LLOPIS *(cada vegada més admirat)*

A qui anuncío, doncas?

SANTIAGO

Nun te preocupes por esu. Anuncia á Santiagu!... *(Apart.)* (Ahora nun sé si cuandu no se sabe un nombre se pone X ú Z; pundré Z!) *(Alt.)* Anuncie, pues, á Santiagu Z, su pariente cercanu.

LLOPIS

Està bé! *(Apart.)* Quin tipo!

(Mutis per l'esquerra. En Santiago mira al seu voltant molt enfaticament.)

SANTIAGO

Entonces esta es mi casa. Quién se lo iba á figurar cuandu estuve aquí por primera vez y el señor magistradu me esplicó lo del asnu! Debe ser casa rica, purquè todu es muy hermosu... muy hermosu...

(Surt la Julita, per l'esquerra, acompanyada den Llopis. Aquest dirigeix una mirada an en Santiago y se'n va pel foro.)

JULITA *(apart)*

Un foraster desconegut? *(Alt.)* Fassi'l favor de pendre assiento! La mamà s'està acabant d'arreglar, y sortirà desseguida! *(S'asseu.)*

SANTIAGO

Oh! nun importa! me tomu la libertad... *(S'asseu.)*

JULITA

Em permetrà que li pregunti ab qui tinc l'honor de parlar?

SANTIAGO

Le permitu que lo pregunte, pero nun lu puedu con-

testarle, purqué ha de saber usted que es cosa que aun está pur aclarar.

(La Julita, durant el diàlec, va extranyant-se, contemplant el personatge y retirant la cadira, separant-se poc a poquet den Santiago.)

JULITA

Me sembla recordar el seu físic, cavaller. No hi ha dubte: jo l'he vist, a vostè, alguna altra vegada y en una altra part.

SANTIAGO

Lu que usted nota seguramente es el parecidu de familia... Comu somus parientes!

JULITA

Vostè parent meu?

SANTIAGO

Natural! Ahí está precisamente el ladu obscuru del casu. Fuí cambiadu en la cuna y ahora se ha descubiertu.

JULITA

Y el meu papà ho sab?

SANTIAGO

Yo'n lu creu! Todu! Comu que es mi tíu!

JULITA

Serà una equivocació!

SANTIAGO

Ca! Si he recibidu cien pesetas á cuenta de la herencia, y además esta sortija.

(Frega l'anell ab la màniga y l'ensenya.)

Mírale usted cómu reluce! Oru de ley de trece quintales! Preciosa! verdad? Cuandu de buenas á primeras me cubren de oru, habrá muchu guardadu! Usted debe ser aquí la hija?

JULITA

Sí.

SANTIAGO

Pues siendu mi tíu su papà, usted es mi prima, y quién sabe si aun es mi hermana! Todu podria ser!

(La Julita mira espantada, creyent-se que's tracta d'un boig. S'aixeca depressa y, poruga, es posa darrera d'una cadira.)

JULITA

Vostè dispensi: vaig a buscar a la mamà!

SANTIAGO

Bien, primita: busque usted á mi tía!

(La Julita s'en va depressa per l'esquerra.)

Linda muchacha! bien miradu, yo podía haberla dadu un besu.

(Surt la Mariana ab la Julita per l'esquerra. En Santiago's dirigeix a la Mariana y li estreny la mà.)

Me alegru muchu de conucerla. *(S'asseu.)* Haga el favor: siéntase también!

MARIANA *(ab ironía)*

Vostè es molt amable. *(S'asseu.)* M'ha innovat la nena que vostè li havia dit que era parent nostre.

SANTIAGO

Y pariente muy cercanu, con todu respetu.

MARIANA

Jo conec tota la familia del meu marit, y may li he sentit dir que tingués un altre nebot!

SANTIAGO

Pues lu tiene, y este soy yo!

MARIANA

No puc creure-ho. A més, la nostra familia es catalana y vostè es gallego.

SANTIAGO

Esu nun le hace nada. Su maridu debe haber estadu alguna vez en Galicia!

MARIANA

Crec que sí.

SANTIAGO

Entonces es fácil le sea algu más que subrinu.

MARIANA

Què diu?

SANTIAGO

Yo suspechu que quizá soy su hijo!

MARIANA

Reina del Cel! Allavors qui va ser la seva mare?

SANTIAGO

Esu lu sabrá su maridu.

MARIANA

Y vostè té probas?

SANTIAGO *(Senyala a la Julita)*

Mi primita bien me reconoció pur el parecidu y pur el aire de la familia.

MARIANA *(aixecant-se)*

Prou, cavaller! Parlaré ab el meu marit. Torni més tard.

SANTIAGO

Podría usted ser un pocu más amable con sus parientes!

MARIANA *(ab to sèc y aspre)*

Senyor meu: allà hi ha la porta. Torni més tard.

SANTIAGO

¡Vaya si volveré! ¡Hasta la vista, pariente!... *(Apart.)* Esta nun es mi madre!

(Mutis porta del foro ab moltas monadas y reverencias ridiculas.)

MARIANA

M'he quedat de pedra!

JULITA

Aquest home per mi es un boig, mamà! Vaig a seguir-lo fins que sigui fòra del pis.

(Mutis pel fondo.)

ESCENA VII

La MARIANA. *L'*ISIDORO *per la dreta*

ISIDORO

Ets aquí?

MARIANA

Sí, aquí soc!

ISIDORO

La calaverada den Ricardo ratlla a verdadera bogería! Figúra-t que fins està embolicat ab la cambrera!

MARIANA

Encara hi han calaveradas molt més bojas y més grossas.

ISIDORO

Com aquesta, impossible.

(La Mariana s'encara ab ell.)

MARIANA

Isidoro, mira-m cara a cara. Tu tens un passat...

ISIDORO

Natural, que si soc vell tinc un passat; però molt honrós!

MARIANA

A la teva vida hi tens un punt negre!

ISIDORO

Un punt negre? Que jo sàpiga, ni negre, ni blau, ni de cap color.

MARIANA

Doncas n'hi tens un! Ha estat aquí!

ISIDORO

Quí? El punt negre?

MARIANA

No: el teu suposat nebot!

ISIDORO

Suposat nebot! En Ricardo?

MARIANA

Què Ricardo? L'altre, el gallego.

ISIDORO

Però si no tinc familia a Galicia ni may hi he estat!

MARIANA

Tu no tens un fill?

ISIDORO

Un fill meu! Tu diràs si me n'has donat algun!

MARIANA

Jo no, però te l'ha donat un altra: una gallega.

ISIDORO

Però, dòna, si t'he dit que no he posat els peus a Galicia.

MARIANA

En cambi, ella'ls podía haver posat a Catalunya!

ISIDORO

Mariana, tu deliras!

MARIANA

A la nostra intimitat, al capd'avall, et perdonaría tas antigas faltas; però que la teva filla hagi d'enterar-se d'aquests escabrosos misteris en semblant dia, es molt trist! Confessa-ho, home!

ISIDORO *(ab calma, prenent-la per boja)*

T'ho confessaré tot; però calma-t, per Déu!

MARIANA

Ara ja no'm sorprenen, al contrari, se m'explican, las calaveradas den Ricardo. La teva familia, per lley d'herencia, dèu ser liviana, sicalíptica!

ISIDORO *(prenent-ho a broma)*

No't preocupis, que a la meva edat no't donaré més disgustos!

MARIANA

No te'n burlis! El teu fill tornarà!

ISIDORO

Molt bé! Quan sigui aquí fes-me'l favor de ferme avisar. Ara tinc assumptos més importants de que ocupar-me. *(Mutis dreta.)*

ESCENA VIII

La MARIANA, *la* JULITA, *y desseguida en* RICARDO

JULITA *(pel fondo)*

Mamà, ja es fòra; però ara ve en Ricardo.

MARIANA

Està bé: quan aquell sigui aquí, fes el favor de avisarme: ara tinc altras cosas més importants de que ocupar-me. *(Mutis per l'esquerra.)*

JULITA

Ja ho se, vol ocupar-se de la meva felicitat.

RICARDO *(pel foro)*

Julita!... estàs sola?

JULITA

Sí, Ricardo: estic sola! Tinc cosas moltíssim graves que dir-te. Fes-me'l favor de seure per què no't faltin forsas!

RICARDO

Tant interessants y tant graves són aquestas cosas, que las haig de sentir assegut?

JULITA

Ja ho veuràs. *(S'asseuen.)* Escolta...

RICARDO

Comensa. Tot soc orellas!

JULITA

Estimat Ricardito... ja sabs que som amics d'infantesa.

RICARDO

Com que som cosinets, es natural que siguèm més que amics.

JULITA

T'he dit una munió de centas vegadas que t'estimo; però's diuen moltas cosas de que no se'n pot respondre.

RICARDO

Molt bé!

JULITA

Y quan es tenen pares se'ls ha d'obeir!...

RICARDO

Molt bé! Ves-te explicant!

JULITA

Perquè'ls pares ja sabs tu que s'han d'obeir!

RICARDO

Naturalment! Els manaments de la lley de Deu ho manan.

JULITA

Just! Honraràs pare y mare!

RICARDO

Segueix...

JULITA

Doncas bé, estimat cosinet: els meus papàs no consentirían may que'ns casessim, y jo me'he proposat obeir-los: enténs?

RICARDO

A las mil maravillas! Y com m'agrada que compleixis els devers filials!

JULITA *(ploriquejant comicament)*

Ay Ricardito! t'estimo tant!...

RICARDO *(secament)*

Sí, ja'l conec aquest amor!

JULITA

Sols desde avuy sé'l que es l'amor verdader.

RICARDO

Vols dir?

JULITA

Et faig a saber que estimo ab tota l'ànima a un altre home!

RICARDO *(tranquil y fret)*

Casa-t ab aquest altre home.

JULITA

No t'enfadaràs?

RICARDO

Al contrari!

JULITA

Per això, Ricardo, el meu elegit es persona coneguda teva. Es tracta del teu amic Carlos Sunyol.

(Apoyant-se-li a l'espatlla.)

RICARDO *(abrasant-la ab alegría)*

Bravo, nena! Sigui l'enhorabona!

ESCENA IX

Els citats y en CARLOS *pel foro*

CARLOS *(pel foro, ab el rellotge als dits; y, al veure an en Ricardo y a la Julita abrassats, queda sorprès y anant per recular)*

Si destorbo...

JULITA *y* RICARDO *(sorpresos)*

Ah!

CARLOS *(mirant el rellotge)*

Ja no queda cap manobre que no dini.

RICARDO

Què vols dir ab això?

CARLOS

Venia per una contestació, però he sentit aquell *bravo,* y he vist las conclusions, que, francament, comprenc que no'm caldrà tornar ni quan els manobres sopin. Els felicito.

(En Ricardo, que tot ho ha comprès, se'n riu, y, fent donar mitja volta a la Julita, diu:)

RICARDO

T'equivocas, amic Carlos... Si felicito a la teva futura! *(L'abrassa.)*

CARLOS

A la meva futura?

JULITA *(imitant an en Carlos)*

Sí. Vol casar-se ab mi o no vol casar-s'hi?

CARLOS *(alegre)*

Que si vull?... Però de las abrassadas me n'encarrego jo sol. *(L'abrassa.)*

JULITA *(defensant-se)*

Sí, però després de la boda.

CARLOS

Sols era un petit anticipo.

JULITA

Encara no pot ser.

CARLOS

Per què? *(Suplicant.)*

JULITA

Ha de fer-se registrar, primerament, la firma!

RICARDO

Y després t'obriràn compte corrent.

(La Julita se'n va cap a l'esquerra.)

CARLOS

Qui porta aquí la teneduría de llibres?

JULITA *(desde la porta, senyalant a dintre)*

La meva mamà! *(Mutis.)*

CARLOS *(fent ballar el barret, d'alegría)*

Alashoras vaig a que m'obri un crèdit ilimitat.

(Mutis per l'esquerra.)

RICARDO

Ay! Si jo també pugués cantar victoria!

ESCENA X

En RICARDO *y l'*AUREA, *introduida per en* LLOPIS, *que's retira desseguida)*

AUREA *(pel fondo)*

Ah! *(Veyent an en Ricardo.)*

RICARDO

Senyoreta, vostè aquí?

AUREA

Per culpa de vostè. La seva ocurrencia pren via per arribar a una mala solució. Aquest matí ho he explicat tot an el meu papà, y s'ha posat fòra de sí. He tractat d'amoixar-lo... però tot inútil. Las ha agafadas en que la ocurrencia de vostè es una burla infame de no molt bon gènero, y per lo tant que es un assumpto personal y que sols ha de resoldre-s per las lleys de l'honor. Vostè diu que's va emmotllar an el tracte militar, doncas a las sevas costums s'aculleix: per lo tant, vol desafiarlo. Ara ha sortit a buscar el meu tio Virgili, perquè organisi'l desafío. Per favor fassi per manera que no'l trobin.

RICARDO

Què diu? fugir? Altre cop amagar-me? No pot ser. El seu papà'm pendría per un covard.

AUREA

Y encara que sigui aixís! què hi fa? Calculi vostè la desgracia que podría ocasionar-se. Es tracta del meu pare!

RICARDO

D'això, senyoreta, no se'n preocupi: El seu pare es sagrat per mi!

AUREA

Però vostè no ho es per ell!

RICARDO

No hi fa res! Jo he creat la situació y haig d'acceptar las conseqüencias!

AUREA

Precisament això vull evitar-li.

RICARDO

Tant s'interessa vostè per mi?

AUREA

No he dit tant!

RICARDO

Sent aixís deixi que's compleixi'l destí y acabem d' una vegada. Jo soc un membre inútil de la societat humana, una cosa neutra com si diguessim una mostra sense valor...

AUREA

Perquè vostè vol.

RICARDO

Perquè vostè no'm vol a mi com jo voldría!

AUREA

Si fos veritat lo que vostè diu...

RICARDO

Pósi-m a prova!

AUREA

L'amor verdader no'n necessita, de provas ni de pedras de toc.

RICARDO

Jo l'estimo, l'admiro y l'adoro!

AUREA

Jesús! quina descarga cerrada! Dient-ho tot a la vegada, una s'atorrolla! Miri: si jo no tingués cor, l'abandonaría al seu destí. Però no vull abandonar-lo.

RICARDO

Oh! gracias!

AUREA

Ara no vagi a donar a ma conducta una falsa interpretació, perquè'l mateix faría jo per un altre.

RICARDO

Alashoras gracias també, en nom de l'altre!

AUREA *(rient)*

Vostè es incorretgible! Vaig a pregar a la seva tia que m'ajudi.

RICARDO

A mal sant encomana l'ànima. No li demani informes de mi, perquè'ls hi donarà dolents, fatals!

AUREA

Jo m'encarrego de defensar-lo.

(Mutis per l'esquerra.)

RICARDO

Ab un àngel com aquest per advocat, aquest plet no's pot perdre!

ESCENA XI

En RICARDO, *y en* SANTIAGO *pel fondo ab un paquet a la mà.*

RICARDO

Santiago! Què es això?

(Admirat de la seva tivantor.)

SANTIAGO

Señor Santiagu.... si le parece bien!.... Sí, sí; ya puede usted mirarme. Soy el subrinu del magistradu señor Lapeira.

RICARDO

Ja ho sab ben bé, senyor Santiago?

SANTIAGO

Mi propiu tiu lu ha escritu!

RICARDO

Per *supuesto,* ab una carta? El felicito.

SANTIAGO *(s'asseu ab molta prossopopeya)*

Los tiempus cambean, mi buen amigu.

RICARDO *(S'asseu. Apart)*

(Pobre xicot!)

SANTIAGO

Se siente usted sin que se lo autorice!... Esu nun está bien!

RICARDO *(aixecant-se)*

Vostè dispensi, senyor Santiago: no sabia que s'hagués tornat tant orgullós!

SANTIAGO

Lu veu de paisanu! Que ha saltadu de casa del capitán? Venga usted á verme: puede que le tome á mi serviciu... y le permitiré que se case con Enriqueta.

RICARDO

Vostè es molt generós y esplèndit! Però es tant ric que's pot permetre'l luxo d'un criat com jo?

SANTIAGO

Aun nun cunozcu exactamente la importancia de mi fortuna.

RICARDO

Li adverteixo, pel seu govern, qus'l magistrat no admet ganduls al seu costat!

SANTIAGO

Oiga: ¿de qué conoce tan bien á mi tiu? Ha servidu usted con él? Nun le dé vergüenza el confesarlu, que al fin y al cabu nun es ningún deshonor. Yo guardé puercus en mi juventud, y recuerdu que mi amu me llamaba rey de los puercus ó el puercu mayor, purque nunca me lavaba la cara y me daba cada pescuzón que me volvia tontu!

RICARDO

Ja's coneix, que n'hi va donar molts!

ESCENA XII

Els citats y en VIRGILI *pel fondo*

VIRGILI *(an en Santiago)*

Gracias a Déu que'l trobo! haig d'enraonar a solas ab vostè!

SANTIAGO *(an en Ricardo, acompanyant el gest a la paraula.)*

Eh! largu de aquí!

RICARDO *(rient y ab burla)*

Faré lo que mani: el senyoret serà obeit!

(Mutis per l'esquerra.)

SANTIAGO

Primeru haga el favor... mírame!... Comu me sienta el traje? Ni pintadu: eh? *(Dóna mitja volta sobre sí.)* Esu es elegancia! Ya'n se cunoce que soy señuritu!

VIRGILI

Sí! sí! però ara hem de parlar de cosas més serias!

SANTIAGO

Sabe usted algu ya?

VIRGILI

Mon cosí Lleó, el capità, ha vingut a casa, y m'ha dit molt enfadat, fòra de sí: «T'exigeixo un favor: busca desseguida'l nebot del magistrat Don Isidoro Lapeira, y desafia-l de part meva!»

SANTIAGO

¿Desafiarme á mí? Y purqué razón? *(Esperant.)*

VIRGILI

Com que mon cosí es tant enigmàtic, no m'he pogut fer càrrec del tot dels motius que alega!

SANTIAGO

Nun puede ser!

VIRGILI

Y el desafiu es a pistola!

SANTIAGO

Ca!

VIRGILI

De segur que vostè haurà ofès en alguna cosa al capità.

SANTIAGO

Que yo sepa... *(Recordant.)* Ah! calle!... Ya caigu!... Comu nun sea... Ayer quería que yo le quitase lus zapatus, y yo, naturalmente, me negué purque el actu era indignu de mí. Él se lo tomó muy á mal, hubo entre él y yo una pequeña pelutera, y yo acabé pur decirle que lus langustinus nun eran ni carne ni pescadu!

VIRGILI

Ay! Allavors sí que l'ha ofès! li ha tocat la llaga. Digui-m: què vol fer? Li sembla prudent donar-li una satisfacció?

SANTIAGO

Nun hay para tantu!

VIRGILI

Exigeix que'l desafiu sigui a dèu passos avansant. Un dels dos ha de quedar al siti.

SANTIAGO

Ca! yo nun voy: que se quede él solu en el sitiu!

VIRGILI

Enviim els seus padrins. L'assumpto s'ha de solventarse demà dematinet darrera'l Parc de la Montanya. Vostè sabrà'l que li toca fer com bon cavaller!

SANTIAGO

Pues claru està que soy todu un caballeru! Mírame! *(Se pavoneja.)*

VRIGILI

Alashoras parli, contesti!

SANTIAGO

Bien, qué es lo que pasa?

VIRGILI

Però que no ho ha sentit? Es tracta d'un desafiu a mort!

SANTIAGO

Entonces quieren quitarme de enmediu, purque estorbu! Esu es un cumplot de familia pur apuderarse de mis dinerus! Yo nun me batu! *(Apart.)* Este casu yo lo he leído en una novela de Rocambole!

VIRGILI *(enfadat)*

Molt senyor meu: passem comptes. Vostè's val d'una intriga punible per introduir-se a casa meva; vostè's beu els meus vins, es fuma'ls meus cigarros, y, per *colmo* de tant se me'n dóna, es nega a reparar una ofensa o quan menos donar una satisfacció! Jo ja li he dit el que fa al cas: ara no'm culpi a mi si mon cosí li trenca una vara de freixa per l'esquena y li fa bocins de tots els òssos de l'espinada.

SANTIAGO *(ab altivesa y menyspreu)*

A ese hombre nun le vuelvu yo á saludar en mi vida!

VIRGILI

Jo tampoc a vostè. Y el magistrat sabrà quina classe d'home es el seu nebot. *(Mutis dreta.)*

ESCENA XIII

En SANTIAGO, *y en* LLEÓ *pel fondo ab una caixa de pistolas.*

SANTIAGO

Comu se pone este hombre! Pur Santiagu, mi patrón, que nadie diría que ayer comimus juntus tan alegremente!

LLEÓ *(entrant d'una revolada)*

Ont es el meu cosí?

(Posa la caixa de pistolas sobre la taula. En Santiago, mort de por, s'amaga darrera del sofà.)

Li he pregat que vingués desseguida!

(Reparant an en Santiago.)

Llamp de Deu! quina fatxa! Vostè sembla un maniquí!

SANTIAGO

Y lu pareceré de hoy en adelante.

LLEÓ

Veu? Aquí hi ha una caixa de pistolas! Acosti-s, home!

SANTIAGO

Me guardaré muy bien!

LLEÓ *(dirigint-se vers ell)*

Acosti-s com cent mil dimonis, o li arrenco las orellas!

SANTIAGO *(sempre retirant-se, apart.)*

(Estu es una pantera!) *(Alt.)* Pocu á pocu, caballeru! Escucha: desde este mumentu los langustinus nun sun carne, sun pescadu!

LLEÓ *(perseguint-lo ab el bastó enlaire)*

Espera: ja te'ls clavaré al mitj de l'esquena! Poca solta!

SANTIAGO

Esu es la fuerza bruta! Socorru! socorru! *(Pren la caixa de pistolas.)* Voyme á buscar lus del orden! *(Mutis corrents pel foro.)*

LLEÓ

Aquest gallego no para fins a Sant Boy. Es ben boig! Qui l'haurà enlairat?

ESCENA XIV

En LLEÓ, *en* RICARDO, *y desseguida en* VIRGILI

RICARDO *(per l'esquerra)*

Qui es que crida aquí d'aquesta manera? *(Reparant en Don Lleó.)* Ah! vostè dispensi, senyor capità! *(En Lleó s'arronsa d'espatllas ab decpreci y desvía la mirada.)*

Senyor *capitán! (Ab molta amabilitat.)* Jo vaig cometre una solemne tontería, y ho sento ab l'ànima!

LLEÓ

Jo a vostè no'l conec.

RICARDO

Alashoras permeti-m que li digui qui soc. Em dic Ricardo de Quadras.

LLEÓ

Ha rebut la visita de mon cosí Virgili?

RICARDO

No, senyor capità. Espero que sense ell...

LLEÓ

Res de paraulas inútils. Mon cosí li comunicarà mon cartell.

RICARDO

Es per mi una alta honra, y estic, naturalment, a la seva disposició. Sàpiga que es la noranta-sis vegadas que agafaré las armas per anar al camp de l'honor; però abans sento l'imperiosa necessitat de pregar atentament al senyor capità que'm perdoni!

LLEÓ

Lo que hem de fer es batre-ns!

RICARDO

Com vulgui, no refuso! Podrà disparar contra mi las vegadas que vulgui! Jo no faré foc contra vostè!

LLEÓ

Què significa això?

RICARDO

Significa que jo tinc tota la culpa, y sería una covardía dirigir la meva arma contra un home a qui respecto, contra un valent a qui admiro y contra una persona que m'es sagrada.

LLEÓ

Jo no soc cap sant!

RICARDO

Però es el pare d'una senyoreta a qui estimo.

LLEÓ

Fassi'l favor de no embolicar la meva filla en aquest assumpto.

RICARDO

Doncs ella va ser l'iman que'm va atreure a casa seva. Abans de ser capità, em presumo que vostè de segur va ser un galant y gallard tinent, y em sembla que no sería pas un enza, sinó que també devía fer tronar y ploure!

LLEÓ *(somrient)*

Pot ser sí! Y no'm tira en cara, el molt truan, els meus pecats passats! Vostè es de la pell den Barrabàs!

RICARDO

Sols li demano que'm perdoni.

LLEÓ

No hi ha perdó!

RICARDO

Alashoras, mati-m d'un tiro; però al menos, abans, dongui-m la mà de la seva filla!

ESCENA XV

Els mateixos, en VIRGILI, *y desseguida l'*ISIDORO

VIRGILI *(per la dreta)*

No accepta el desafiu: es un gallina.

LLEÓ

Si encara no has parlat ab ell!

VIRGILI

Et dic que sí, home! Es enemic declarat del desafiu. Dèu ser soci de la lliga antiduelista. No vol veure-t la cara ni tornar-te a saludar may més.

LLEÓ *(an en Ricardo)*

Com?

RICARDO *(rient)*

Un quid pro quo, una equivocació.

VIRGILI *(bruscament)*

Què sab vostè?

LLEÓ

Y no ho ha de saber! Si aquest es el nebot del magistrat!

(En Virgili mira de fit a fit an en Ricardo. Pausa. Desseguida s'asseu, y rient es donarà cops als genolls.)

VIRGILI

Aquesta sí que es bona! Prens el teu criat per ell? Ja! ja! ja! Això sí que es agafar el rave per las fullas!

LLEÓ *(serio)*

Em jugaría qualsevol cosa que tu has pres el teu pel nebot!

VIRGILI *(serio)*

Naturalment!

LLEÓ *(com en Virgili, rient)*

Aquesta es la bona! Ja! ja! ja! Que no veus, sant cristià, que es gallego? Tu has agafat las fullas pel rave!

(Tot d'una s'aixeca, es posa serio y allarga la mà an en Ricardo.)

Senyor de Quadras, aquest fet em reconcilía ab vostè: ara li perdono tot.

(Mira an en Virgili y es riu d'ell. En Ricardo'l secunda, y se'n va rient per l'esquerra.)

VIRGILI

Voldría saber de què's riuen, aquests ximples! Aquí tinc la carta del magistrat. *(Senyalant la butxaca.)*

LLEÓ

En tot cas el ximple seràs tu! Es a dir que si t'escriguessim que'l teu Santiago, que es un beneit del cabàs, es l'emperador de la Xina, també t'ho creurías?

VIRGILI

Cosí, no'm provoquis!

LLEÓ

Però si no faig més que riure-m de tu!

VIRGILI

Riure sens motiu, no ho fan més que'ls poca-soltas, els necis!

LLEÓ *(sulfurant-se)*

Que jo soc neci? que soc poca-solta?

VIRGILI

No't sulfuris, que no n'hi ha per tant!

LLEÓ

Tu diràs: em dius ximple y tonto!

VIRGILI

Abans m'ho has dit tu, y aixís quedem en paus. Y mira: per què puguis riure més al teu gust, fins et dono la partida guanyada y et rescindeixo'l contracte d'arrendament. *(Entra l'Isidoro per la dreta.)*

Però escolta: desde la part de casa seguiré agafant llagostins, encara que pledejant hagi de gastar-me la darrera pesseta.

ISIDORO

Però senyors! Altra vegada ab els ditxosos llagostins!

LLEÓ

Don Isidoro! Victoria! A la fi me l'he pogut treure de casa!

VIRGILI

Perquè m'ha donat la gana. He denunciat el contracte.

ISIDORO

Sent aixís, estan completament d'acord!

VIRGILI

En lo del contracte, sí, senyor!

ISIDORO

Y en lo demés també hi estaràn.

VIRGILI

En lo demés visquem y veyem! Jo agafaré llagostins a tot temps de l'any, fins al temps de veda!

LLEÓ

Ja ho sent, magistrat: cassador furtiu y esgarria-crias. Prengui-n nota.

ESCENA XVI

*Els mateixos. L'*AUREA, *per l'esquerra, seguida den* RICARDO, *la* JULITA, *en* CARLOS *y la* MARIANA. *Més tard, pel fondo, en* SANTIAGO *y dos policias o municipals seguits den* LLOPIS.

AUREA

(Surt corrent, plena d'alegría, y es tira al coll de Don Lleó. Segueixen ab més calma en Ricardo, la Julita, en Carlos y la Mariana.)

Papà! el meu estimat papà!

LLEÓ *(encongit)*

Què? Cóm? A què ve? Què vol dir això?

RICARDO *(avansant ab atreviment)*

He contat quant bo, quant atent, quant amable y quant noble es vostè! Tant es aixís que avuy no pot desatendre cap demanda, ni desairar a ningú, en prova que consent en lo que li he demanat no fa gaire!

AUREA

Papà, la teva benedicció!

LLEÓ *(an en Ricardo)*

Vostè es un home terrible! *(Reconvenint-lo.)*

RICARDO

D'això'n diu benehir?

(Es presenta en Santiago pel foro, seguit den Llopis y dos agents de l'autoritat. En Santiago portarà una pistola a cada mà.)

SANTIAGO

Aquí traigu la autoridad! Ella lo descubrirá todu. *(Senyalant an en Lleó.)* El señor es el cuerpu del delitu!

VIRGILI *(furiós)*

Ea, fòra d'aquí, animal! burro!

SANTIAGO

Nun me insulte! *(Veyent a l'Isidoro.)* Ah! Aquí tengu mi tíu! Él me salvará!

RICARDO

No deya que era més que tío, que era'l seu pare?

SANTIAGO

A buen seguru. Nun es verdad, padre miu, que yo soy su hijo? *(Abrasant-lo brutalment.)*

ISIDORO

No n'he tingut may cap, de fill!

(An els policias o agents de l'autoritat.)

Poden retirar-se!

(Els policias, reconeixent el magistrat, saludan y fan mutis.)

SANTIAGO

Entonces, quién soy yo?

VIRGILI

Tu ets un criat desvergonyit, un poca solta que se'm bebía'ls vins y se'm fumava'ls cigarros.

SANTIAGO

Pur qué me han echadu esta broma?

LLOPIS *(a l'orella an en Santiago)*

Por más que se vista de seda la mona, mona se queda. Han confós els criats.

(Senyalant an en Ricardo.)

Aquell es el nebot.

SANTIAGO *(quadrant-se)*

Esu nun queda así. Queiru una indemnisación!

(En Lleó y en Virgili, cada un pel seu costat, agafan an en Santiago y a empentas el treuen de l'escena.)

VIRGILI

Fòra d'aquí, brètol!

LLEÓ

Ea! cap al carrer, tros d'ascle!

(Mutis Santiago, a empentas, pel foro. El seguirà en Llopis.)

CARLOS *y* JULITA

Papà!...

(Tots dòs acostant-se a l'Isidoro. L'Isidòro, baix l'impressió de l'abrassada den Santiago, recula, però, al veure la parella, els abrassa y els uneix las mans.)

ISIDORO

Ah! Fills meus, siguéu felisòs!

(Quadro. En Carlos, la Julita y l'Isidoro a un costat. L'Aurea, en Ricardo y en Lleó a l'altra. Al centre la Mariana y en Virgili.)

MARIANA *(senyalant las dugas parellas)*

El triunfo del amor! (Ab to declamatiu.)

RICARDO *(imitant-la comicament)*

Sin la pata de cabra!

VIRGILI

Y per obra dels llagostins!

(Teló ràpit.)

FI DE LA FARSA

OBRAS DE L'AUTOR

Bona nit y bona hora, apropòsit còmic líric en 1 acte.
Estigan bons, monòlec.
A cavall del dimoni, monòlec.
R. Bertran, mestre d'esgrima, monòlec.
A reveure, monòlec.
Un marquès emmanllevat, comedia en 1 acte.
Las Moscas, sainet en 1 acte y 3 quadros.
Lo general Bum... Bum..., comedia en 2 actes.
La casa dels valents, pas de comedia en 1 acte.
La fi del mòn, ignocentada en 1 acte y 2 quadros.
El pare pròdich, fantasia còmica en 1 acte.
Aucellots de rapinya, comedia en 1 acte.
El Baró de la Blava, comedia en 1 acte.
Bessonada!, humorada en 1 acte.
La taca de café, comedia en 3 actes.
La Marquesa d'Sthephanotis, comedia en 3 actes.
En Pau de las calsas curtas, comedia en 1 acte.
Tot ha anat bé... es un noy, comedia en 1 acte.
Els Poruchs, comedia en 2 actes.
L'Hostal de la Llebra, comedia en 1 acte.
El testament de la tia, comedia en 3 actes.
La Cambrera, comedia en 3 actes.
La pesca dels llagostins, farsa en 3 actes.
L'oncle Ramón, comedia en 3 actes.
La torre dels sustos, comedia en 1 acte.

Tasso-Barña

2 p